

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesített
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 17.

Varsó előtt nagy ütközet kezdődik.

Az orosz sereg szorongatott helyzetben.

A németek elfoglalták Osztenjét.

Az utolsó oroszok
magyar földön.

Mármarosziget: A Mármarosból elkergetett orosz csapatok Rahónál foglaltak újabb állást. Tegnap csapataink által itt is szétverte Körösmező felé menekültek. Csapataink üldözik az ellenséget Körösmező felé. A menekülő, körülbelül négyezer főre tehető, maradék az utolsó orosz sereg Magyarország területén. A mármarosi erdőkben csak szétvert csapatok lehetnek, melyek, amint őrzőerőnkkel találkoznak, ellentállás nélkül megadják magukat. (Táviroda, Sajtóalbizottság engedélyével.)

Offenzívában vagyunk egész Galiciában.

Budapest. A főhadiszállásról jelentik: A harcok egész arcvonalunkon Stry Sambortól a San torkolatáig tegnap is folytak. Mármarosban az ellenséget üldöző csapataink birtokunkba vették Rahót. A Fekete Dystrica völgyében az oroszok, akiket csapataink Rafailovánál megverték, Vielona felé vonulnak vissza. Höfer vezérőrnagy a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Szólit a haza!

Arad, október 16.

Ez a háború egészen másféle, mint azok, amelyekről mi az iskoláskönyvekből tanultunk, vagy amelyekről az öregeink meséltek. A hősi elszántságnak, a lelkesedésnek, az önfeláldozó készségeknél szép, nagy példákra szólnak azok is. De azokat a háborukat a nemzetnek kis töredéke vívta meg: a mai létszámoknál aránytalanul kisebb hadsereg, amely küzdött, vérzett, győzött, vagy legyőzött; — a többi azután otthon várta, hogy mi lesz velük és az ő sorsuk mit hoz a nemzetre.

Ma nem lehet a nemzet jövőjét erre a kényelmes várakozásra bízni. Olyan hatalmasak, olyan nagy számmal vannak az ellenségeink, hogy velük szemben az egész nemzetnek fegyvert kell fogni. És ez a fogalom minden embert kell, hogy jelentsen, azokat kivéve, akik alkalmatlanok a harcra: a gyöngéket, betegeket, öregeket, nőket és a gyerekeket. Ha tovább terjesztenék a kivételek határát, az bennünket gyöngítene a harcban, amelyet az elkerülhetetlen kényszer hatása alatt fölvevünk.

A harcok készségeknél minél teljesebb kiépítése, a győzelemhez szükséges biztonság megszerzése nemcsak jogossá, de természetessé tette a kormányzat az intézkedését, hogy a B. osztályú, katonailag ki nem képezett népfölkelőket is a csapatokhoz szólítja. Ha a fokozatos hadi szervezkedés nem is tette volna ezt kívánatossá, megkövetelte volna az egyenlőségnek komoly és szent elve. Nem lehet senkinek — többnyire a véletlen jogán szerzett — előjoga, hogy amíg vele egykorúak, nálánál idősebbek, talán gyengébbek, családos emberek a háború minden viszontagságát és veszedelemét élnek, ő az itthoni nyugalmat és kényelmet élvez-

hesse. Nem is lehet ebben semmi öröm, semmi köszönet. Ha csak egy pillanatra arra gondolunk, hogy a háború balul üthet ki és ha csak fél útjára meggyünk a rettenő következmények elképzelésének, a melyeket a vesztett háború számunkra, mindannyiunkra hozhat: ki fogja akkor a lelkére venni a felelősséget, hogy mindez másként lehetett volna, ha a nemzet minden erejét, egész fegyverbirását az ellenség elé tudta volna vetni.

Nincsenek előjogok és azokból ma nem is kér senki. A minő lelkesedéssel és kötelességtudással vonultak be a zászlók alá a mozgósítás első szavára a tartalékosok és a katonaviselt népfölkelők, a milyen ujjongással jönnek az ifjak, a kiket a háború egy esztendővel a rendes idő előtt szólit a katonasorba: ép oly érzésekkel, becsületes hazafisággal követik őket az ugynevezett B. osztályú népfölkelők közül azok, a kiket a szükség hívni fog. A sorozás idején talán örültek, ha muló testi gyöngőség, vagy jelentéktelen fogatkozás címén megszabadultak a katonasorban, vagy egy esztendőjének lekötöttségétől, kényelmetlenségétől. Most azonban nem ilyen három vagy egy esztendőről, nem a tényleges szolgálatról és a fegyvergyakorlatokról van szó, hanem az ezután következő évek hosszú sorozatáról, a melyben akként alakul ki a sorsunk, amint azt fegyvereinkkel, hadseregünkkel ki tudjuk küzdeni. Mindenkinek, akire szükség van, vagy lehet, — hozzá kell járulni, hogy vele is több fegyvere, több ereje legyen a nemzeti önvédelemnek.

Többen fognak hiányozni a polgári munkából, — de ez kisebb baj, mintha a harcmezőn lenne hiány a seregünkben. Ha zavarok és bajok lennének e miatt, azokat lehet pó-

tolni, s ha nem is lehetne: — el lehet birni addig, amig az egész nemzet összefogott ereje, egybeforrott harc-készsége, Isten segítségével a döntő győzelmet megszerzi. Akkor azután mindenkit újra egyformán illet meg a jog, a melyről ma minden fegyver-bíró embernek le kell mondani: hogy békés polgárrá lehessen.

Hadseregünk veszteségei.

26. veszteséglajstrom.

(Kiadták október 14-én.)

Tisztek:

Adolf Viktor zászlós 93. gy. e. 14. sz. el. Algoty Alfonz főhadn. 63. gy. e. el. alsókozmarai Algya-Pap Dániel őrnagy 63. gy. e. s. Andorlihek Miksa főhadn. 10. Landwehr gy. e. s. Andrein Jenő hadn. 63. gy. e. s. Appelt-haur József százados 38. gy. e. el. (Lőtt seb a fején, kórházban halt meg.) Aszódi Géza dr. hadn. 29. m. kir. népfelk. gy. e. 8. sz. Keeskemét el. Asztalovszky Lajos hadn. 71. gy. e. 11. sz. s.

Baderk Alfréd hadn. 25. népfelk. gy. e. 5. sz. el. Bajusz Gábor dr. hadn. 29. m. kir. népfelk. gy. e. 4. sz. Budapest s. Bakó Lajos tart. zászlós 10. L. gy. e. 8. sz. s. Balcar Jarosláv kadett 10. L. gy. e. 6. sz. s. Borwig Ferdinánd hadn. 16. népfelk. gy. e. s. Batusic Jankó főhadn. 71. gy. e. 1. sz. s. Bauer Adolf hadn. 10. L. gy. e. 3. sz. s. Beck Ferenc tart. zászlós 10. L. gy. e. 2. sz. s. Benák Ferenc kadett 15. gy. e. 2. sz. s. Berger József kadett 49. gy. e. 9. sz. s. Berounsky József kadett 10. L. gy. e. 11. sz. s. Berwid Frigyes kadett 7. L. gy. e. 5. sz. s. Blazek Rudolf hadn. 49. gy. e. el. Blocknek Gyula hadn. 29. m. kir. népfelk. gy. e. Igló s. Boca Gregor tart. kadett 63. gy. e. el. Bohatieln Leó tart. hadn. 36. táb. egyusezr. 2. üteg seb. Braith Alfréd tartalékos zászlós 49. gy. e. el. Braun Károly tartalékos kadét 71. gy. e. 15. száz. seb. Brejnik Rudolf dr. tartalékos kadett 35. gy. e. seb. Brosch Alfréd főhadnagy 2. ulánusezr. seb. (Lőtt seb az alsó testén, tarnowi tartalékkórház.) Bubnik Károly alezredes 10. L. gy. e. seb.

Cavallar Ernő százados 21. vadászzászlóalj el. Csermák György tartalékos kadett 1. bosnyák gy. e. seb. Csathó Lajos dr. tart. kadett 63. gy. e. seb. Cusma Ernő százados 35. gy. e. sebesült.

Dávid Rudolf százados 40. gy. e. el. Debus kadett 44. gy. e. seb. Doctor Valér főhadnagy 64. gy. e. seb. Drlezal Janos tart. hadnagy 63. gy. e. seb.

Endler Tivadar tartalékos hadnagy 10. L. gy. e. el. Ernst Albert hadnagy 25. népfelkelő gy. e. 4. száz. el.

Félix Sámuel hadnagy 16. népfelkelő gy. e. seb. Fischer Ferdinánd tart. hadnagy 71. gy. e. 11. száz. seb. Fischer János hadnagy 10. L. gy. e. 4. száz. seb. Fischer Rudolf százados 15. gy. e. 4. száz. seb. Foche Károly százados 71. gy. e. 9. száz. el. Forberger tart. hadnagy 63. gy. e. seb. Franek Frigyes hadnagy 63. gy. e. s. Magtawicz Károly őrnagy 63. gy. e. el. (Megsebesült szeptember 8-án, meghalt szeptember 9-én Rutkiban.) Futterer Károly tart. hadn. 49. gy. e. el.

Galvagni Walter százados 63. gy. e. s. Gebhart Hubert tart. kadett 75. gy. e. s. Gizba Károly hadn. 28. L. gy. e. 2. sz. s. Grimm Ferenc százados 10. L. gy. e. 11. sz. s. Grozo Viktor hadn. 35. táb. ágyus ezred 2. üteg el. Grün Adolf tart. kadett 49. gy. e. el. Grusz Ferdinánd hadn. 71. gy. e. 14. sz. s. Günther Károly dr. tart. zászlós 10. L. gy. e. s.

Hauer József kadett 49. gy. e. 9. sz. s. Hausmann Erwin hadn. 10. gy. e. 3. géptegyveszt. el. Hausmann Ernő százados 6. hegyi tüz. ezr. 3. út. s. Haydecker Ottó tart. kadett 6. hegyi tüz. ezr. 4. út. Brassó, 1888. el. Hecht Antal tart. hadn. 35. gy. e. s. Heinisch Rudolf tart. hadn. 49. gy. e. s. Henrich János százados 63. gy. e. el. Hergor József főhadn. 71. gy. e. 10. sz. s. Hauschneider Ottokár tart. hadn. 10. L. gy. e. 8. sz. s. Hilscher Károly

tart. zászlós 35. gy. e. s. Hochstädt Abraham tart. zászlós 63. gy. e. s. Hockauf Frigyes hadn. 7. L. gy. e. 6. sz. s. Hoffmann Antal hadn. 16. népfelk. gy. e. el. Hoffmann Tivadar százados 10. L. gy. e. 1. sz. el. Horger Oszkár tart. hadnagy 63. gye. seb. Horský 15. száz. el. (A sematizmus szerint azonos lehet Horský József hadnaggyal és a 12. népfelkelő gyalogezredhez tartozhatik.) Hub József kadét 10. Landw. gy. e. 11. sz. seb.

Jákó András dr. tart. kadét 35. táb. ágyus. ezred 2. üteg seb. Janisch Géza tart. hadnagy 63. gy. e. s. Janosz János hadnagy 20. népfelkelő gy. e. 14. sz. seb. Jaro Pál tart. hadnagy 71. gy. e. 12. száz. s. Jeony Jarosláv hadnagy 20. népfelkelő gye. 6. sz. s. Jellinek Flórián zászlós 28. L. gy. e. 9. száz. s. Jellinek Henrik dr. t. zászlós 49. gye. s. Jellic Gottlieb százados 1. bosnyák gy. e. s. Jotlik Abdon tart. hadnagy 15. gyalog ezred 13. száz. seb.

Kantor Wolfgang tart. zászlós 49. gy. e. s. Karesch Imre tart. kadét 63. gye. seb. Kaubeck Károly hadnagy 15. gy. e. 9. száz. el. Klein Pál t. hadnagy 71. gy. e. 3. sz. seb. Knobloch Károly hadnagy 35. gye. seb. Kollmer Alajos tart. kadét 49. gy. e. seb. Kornher Frigyes főhadnagy 7. L. gy. e. 4. sz. s. Koschin Arthur főhadnagy 49. gye. 10. sz. s. Kovarc Imre tart. hadn. 6. hegyi tüz. ezred seb. Kovarik Károly főhadn. 71. gy. e. 5. sz. s. Kozák Ernő Vilmos tart. hadn. 32. táb. tarack hadosztály 1. üteg s. (zsebpisztolya önmagától sült el). Kozma György tart. hadn. 35. táb. ágyus ezr. 1. üteg s. Kozuszniczek István dr. hadn. 15. gy. e. 14. sz. s. Krantil Leó 20. gy. e. 13. sz. el. Krasny János százados 10. L. gy. e. 6. sz. s. Krausz Ottó hadn. 63. gy. e. s. Krepczik Oszkár tart. zászlós 49. gy. 12. sz. s. Krofta Alajos tart. kadett 100 gy. e. 5. sz. s. (Lőtt seb a bal felső karon). Krongold Pál százados 10. L. gy. e. 10. sz. s. Kubicki Zsigmond főhadn. 16. népfelk. gy. e. s.

Landgraf Henrik tart. hadn. 35. gy. e. el. Hani Helmut tart. kadett 63. gy. e. s. Lefenda Leó főhadn. 10. L. gy. e. s. Lcinwéber Rudolf tart. hadn. 63. gy. e. el. Leitner Adolf főhadn. 71. gy. e. 16. sz. s. Leonhardt Boleslaus hadn. 16. népfelk. gy. e. s. Linke Gusztáv tart. kadett 10. L. gy. e. 3. sz. el. Löw Károly főhadn. 20. népfelk. gy. e. s. Löw Simon kadett 49. gy. e. 9. sz. e.

Machek Károly főhadn. 63. gy. e. el. Malen Ferenc száz. 10. Landw. gy. e. 5. sz. s. Majai Viktor főhadn. 63. gy. e. el. Mayer Viktor tart. hadn. 71. gy. e. 1. sz. s. Majuoke Walter tart. kadett 35. táb. ágyus ezr. 1. üteg s. Maly Imre száz. 3. gy. e. 4. sz. s. (Lőtt seb a mellén). Marosán György tart. kadett 63. gy. e. s. Marsch Gusztáv vezérkari főhadn. 49. gy. e. s. (Lőtt seb a bal felső combon), Matas Mátyás hadn. 10. Landw. gy. e. 2. sz. s. Mattes József tart. zászl. 1. bosnyák gy. e. s. Mayer Antal hadn. 52. gy. e. 2. zászlóalj s. Mayer Antal tart. zászl. 35. gy. e. s. Mayer Béla alezr. 14. huszárezr. s. Meisel Viktor ezredes 10. Landw. gy. e. ezredparancsnokság s. Milcic Jankó főhadn. 71. gy. e. 16. sz. s. Misurda Béla tart. kadett 8. magy. kir. honvéd gy. e. 6. sz. Mezőhegyes s. Mocsáry Jenő száz. 71. gy. e. 16. sz. s. Moané Károly száz. 15. gy. e. 3. sz. s. Mrozek József hadn. 16. népf. gy. e. s. Markó Ferenc főhadn. 35. táb. ágyus ezred 3. üteg seb.

Nagy Dániel zászl. 63. gy. e. s. Nagy-Eberling Miklós dr. tart. hadn. 4. hegyi tüzér ezr. 1. üteg s. nyíry Nagy Géza főhadn. 71. gy. e. 4. sz. s. Neubauer Rudolf őrnagy 16. népfelkelő gyalogezred seb. Nückerl Ferenc százados 71. gyalogezred 3. század sebesült.

Orosz György főhadn. 71. gy. e. 12. sz. s. Ott József tart. kadett 35. gy. e. s. Owsianiecki Ferenc százados 63. gy. e. s.

Padlewski Gyula lovag főhadn. 1. bosnyák gy. e. s. Panek Guidó százados 20. népfelk. gy. e. 14. sz. s. Pegriseh Károly hadn. 49. gy. e. 9. sz. s. Péter Frigyes kapitány 7. drag. ezr. 6. esk. s. Petora Norbert százados 15. gy. e. 14. sz. s. Pfeifer Hugó tart. hadn. 7. L. gy. e. 1. sz. s. Pfeifer Frigyes tart. zászlós 3. gy. e. 4. sz. e. (Lőtt seb a karon és a hát-on.) Pfeil Ferenc százados 63. gy. e. s. Pils

Wencel főhadn. 75. gy. e. s. Piovarezy Radolf tart. hadn. 10. L. gy. e. 7. sz. s. Pittroff Aladár százados 6. hegyi tüz. ezr. 4. üteg. Sopron, 1879. s. Pockar Viktor főhadn. 15. gy. e. 2. sz. el. Podhradzky Károly hadn. 8. magy. kir. honvéd gy. e. 5. sz. Lugos, 1881. s. Podjukl Ernő őrnagy, 38. gy. e. s. Polák Rudolf főhadn. z.-alj adjutáns 49. gy. e. 3. z.-alj törzs s. Pollák Miksa tart. hadn. 10. L. gy. e. 12. sz. s. Ponoc Róbert 16. népfelk. gyalogezred seb. Possegger János tartalékos kadett, 21-ik vadászzászlóalj el.

Quirsfeld Vilmos tart. hadn. 10. gy. e. 7. sz. s.

Raidel György tart. hadn. 63. gy. e. el. Rákos Alfréd tart. kadett 63. gy. e. s. Reichbauer Gottlieb hadn. 71. gy. e. 4. sz. s. (A sematizmus szerint: „Gottfried“) Reif Gusztáv dr. tart. hadn. 1. bosnyák gy. e. s. Reismann Félix tart. hadn. 49. gy. e. 11. sz. s. Rogenhofler Richárd tart. hadn. 63. gy. e. s. Runcanu János dr. tart. hadn. 63. gy. e. s. Rundenstajner Róbert hadn. 10. L. gy. e. 8. sz. s.

Safer Ottó tart. hadn. 10. L. gy. e. 6. sz. s. Sailer Vilmos főhadn. 35. gy. e. el. Schäffer Gyula százados 28. L. gy. e. 8. sz. s. Scheiber Ede őrnagy 7. L. gy. e. s. Schemel Henrik hadn. 75. gy. e. el. Schlesinger Louis tart. hadn. 71. gy. e. 2. sz. s. Schön Károly zászlós 1. L. gy. e. s. Schuh Ferenc százados 23. gy. e. 2. gépf. osztag s. Schuller Oszkár tart. zászlós 11. drag. ezr. s. Schumann Adolf főhadn. lovasított dalmát lövész hadosztály. (Lőtt seb a jobb alsó combon.) Sedlmayer János kadett 10. L. gy. e. 1. sz. s. Sekanina Alajos tart. hadn. 52. gy. e. 2. z. alj s. Seyler János százados 10. L. gy. e. 7. sz. el. Siegmeth Richárd százados 21. L. táb. ágyus hadoszt. 2. üteg s. Siegrics Alfréd tart. kadett 1. vartüz. ezr. 4. üteg s. Slusarczuk Konstantin százados 15. gy. e. 9. sz. s. Sobotka Károly hadn. 7. L. gy. e. 5. sz. s. Sojat János hadn. 71. gy. e. 12. sz. s. Soukup Wencel tart. hadn. 35. gy. e. s. Springer Károly hadn. 1. bosnyák gy. e. s. Springer Pál kadett 5. táb. tarack ezr. el. Staral Károly százados 7. L. gy. e. 7. sz. s. Stefanac György hadn. 71. gy. e. 7. sz. s. Stettina Ernő százados 71. gy. e. 15. sz. e. Studniczka tart. kadett 71. gy. e. 1. sz. el. Stukhart Gyula tart. zászlós 93. gy. e. 14. sz. el. Sykora Gottlieb kadett 10. L. gy. e. 5. sz. el. Szelestey László százados 71. gy. e. 12. sz. s. Szücs János Pál hadn. 29. m. k. népfelk. gy. e. 6. sz. Mezőtur. el. Szücs Ottó tart. hadn. 3. magy. kir. honvéd gy. e. 8. sz. Budapest, 1888. el.

Tramer Vilmos fragatt hadnagy; a „Szamos“ hajón, s. (Sulyosan.) Trasser József tart. kadett 8. magy. kir. honvéd gy. e. 6. sz., Németszentmihály, Temes megye, 1892. el. Tschernej Frigyes kadett 28. L. gy. e. 9. sz. s. Türk István hadn. 93. gy. e. 15. sz. s.

Urbán József főhadn. 10. gye. s. Vccaj Alajos 10. gye. s. Voronca Kornél zászlós 63. gye. s. Vychodill Róbert tart. kadett 15. gye. 9. sz. el.

Wassermann Róbert kadett 28. gye. 10. sz. s. Weisz Ede hadn. 20. népfelk. gye. 5. sz. s. Wiltschek Zsigmond százados 10. gye. 9. sz. s. Wittke Frigyes kadett 15. gye. 3. sz. s. Wochian Károly főhadn. 21. vadászzászlóalj el. Wohl Viktor főhadn. 63. gye. el. Wrabeo József főhadn. 10. L. gye. 12. sz. s. Wretzl Ferenc százados 10. L. gye. 2. sz. s.

Zach Antal dr. tart. hadn. 49. gye. s. Zielinski László hadn. 16. népfelk. gye. s.

Naptárhirdetőink

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Varsó előtt kezdődik az északi nagy csata.

— Kettészakítás veszedelme fenyegeti a visszavonuló oroszokat. — Déli szárnyunk sikeres átkarolása. — Erőlködés az offenzíva elragadásáért. — Lembergét kiűrik az oroszok. —

Távirati közlés.

Budapest—Bécs—Berlin, október 15.

Ötszázötven kilométer az északi harctér frontja.

(Az orosz seregek szorult helyzete.)

A Pester Lloyd katonai munkatársa az északi harctér stratégiai helyzetéről a következő képet adja:

A német nagy főhadiszállás és Hófer vezérnagy jelentései az északi harctérről változtatva egészítik ki egymást és az orosz összefüggésben állanak egymással. Az csak természetes, hogy a szövetséges seregek nem működhetnek egyazon vezetés irányításával, ha az ellenség, amely ellen harcolunk, közös is. A szövetkezett osztrák-magyar és német seregek ugyanis két egymástól térben elválasztott csoportra oszolva harcolnak. A gyöngébb erő a keletporoszországi határt tartja megszállva a szélesen operáló orosz erővel szemben, míg a szövetségeseik főereje 150—200 kilométerrel délebbre offenzívában áll a San és Visztula vonalán Varsótól egész a Kárpátokig, tehát mintegy négyszáz kilométeres fronton. Ha ehhez a keletporoszországi harctér 130—150 kilométeres frontját hozzászámítjuk, akkor az északi harctér jelenleg hadi operációkra fölhasznált frontja ötszázötven kilométeres, tehát ugyanolyan kiterjedésű, mint a francia-belga harcok csatamezői.

Természetesen 400 kilométeres frontunkon az erők elosztását még körülbelül sem lehet tudni ebben a pillanatban, de talán nem tévedünk, ha a főerőket az északi szárnyon a Varsótól délre eső területen sejtjük. Az orosz erők meglehetősen egyenlően oszoltak meg legutóbb ezen a vonalon, de valószínű, hogy szeptember vége óta újabb csapatösszevonás és seregcsoportosítás történt orosz részről is.

A szövetséges seregek helyzete és eddigi operációja igen kielégítő. Eddig az egész fronton győzelmesen mentünk előre. A keletporoszországi seregek nagyszerűen állják az orosz batörési kísérleteket és mint a nagyvezérkar újabb jelentései, már a harmadik Lyck ellen irányított támadást verték vissza eredményesen. A német erőknek Varsó ellen fordítása pedig hihetetlen arra fogja kényszeríteni az orosz hadvezetőt, hogy a Lyck Schirwindt közt működő seregtől csapatokat vonjon el. Máris nyolc orosz hadtest bukkan föl Varsó és Ivangorod között, hogy a Visztulánál megálásra bírja a német seregeket, de ezek a támadást az egész vonalon nagy veszteségeket okozva verték vissza.

Még délebbre a Visztula és San mentén egészen Przemyslig a harcok folyamatban vannak, nemsokára azonban hallani fogjuk, hogy

Varsó ostromát várják az oroszok.

Krakó, október 16. A varsói félhivatalos lap felhívja az állami tisztviselőket, hogy a várost azonnal hagyják el az esetben, ha az ellenség harminc verstnyire közeledik. Lodzban a tisztviselők már készen vannak az elutazásra.

Bécs, október 16. A Fremdenblatt értesülése szerint a szövetséges hadseregeknek Varsó elleni akciója küszöbön áll. Ezzel Varsónak az eloroszosítás alól felszabadítása következett be. Remény van arra, hogy a hatalmas lengyel város megszabadul az elnyomatás alól.

Krakó, október 16. A varsói lengyel lakosság körében mindjobban felélednek ama kínzások emlékei, amelyeket a lengyelek az oroszoktól szenvedtek. A fogházak még mindig zsúfolva vannak lengyel politikai foglyokkal. A lakosság körében egyébként mindjobban beszívárog az igazság a mostani háború valódi állásáról. Általános a meggyőződés, hogy az oroszok esetleges győzelme egyértelmű volna Lengyelország további csonkításával.

csapataink átlépték a San. Erre annál is inkább számíthatunk, mert Przemysltól délre csapataink támadása az oroszok Medyka—Strary Sambor köti megerősített vonala ellen sikeresen halad előre. Mindinkább fenyegetővé válik itt az oroszokra az az átkaroló mozdulat, amelylyel a Kárpátokból előretörő csapataink délfelől Wykow és Skole irányából és Torkán keresztül Stary Sambor felé hajtanak végre. Ezzel az előnyomulással bekövetkező átkarolása az orosz déli szárnynak természetesen északon is érezhetővé válik, mert a Medyka—Stary Sambor vonal feladása, a Storopolnál történt meg-hátrálás és Strwias folyó partjának elhagyása után a San jobbpartjáról is vissza kell húzódnia az oroszoknak és ez a mozdulat viszont a Visztula menti orosz hadállásokra gyakorol kedvezőtlen befolyást.

A Visztula-San vonal feladása pedig nagy veszedelmet jelent az oroszokra, mert ezzel addig összefüggő frontjuknak kettéválása elkerülhetetlen lesz, ha nem akarnak belé-szorulni a mögöttük elterülő Pripiaty mocsarakba. A visszavonulás végső következménye tehát az esetben az lenne, hogy két orosz hadsereg keletkezik: a déli sereg, amely a volkiniai várháromszögre Luck—Dubno—Rowat várainra támaszkodva kísérelné meg az ellentállást, míg az északi sereg Ivangorod és Varsó erősségeinek védelme alatt venné föl a küzdelmet. Az oroszoknak tehát, hogy az ilyen veszedelmmel fenyegető defenzívát elkerüljék, mindegyre törekedjenek arra irányul, hogy Varsónál magukhoz ragadják az offenzívát. Ennek az offenzív kísérletnek bevezetője lehet a Varsó és Ivangorod között támadásba áttent, de visszavert nyolc orosz hadosztály mozdulata.

Az oroszok kiűrik Lembergét.

Berlin. (Cenzurálva.) A Berliner Tageblattnak jelentik Bécsből, október 14-én: Epen most válik közhírré, hogy az oroszok megkezdték Lemberg kiűrését. Az oroszok Szereth felé vonulnak vissza Sztrajnicán át és igen sok asszonyt és leányt kényszerítettek, hogy velük menjenek a táborba. A szerencsétlenekkel igen rosszul bántak. A koczások minden üzletet kiraboltak, különösen azokat, amelyek zsidóké. Az oroszok behatoltak Sztrajnicán a zsinagógába és több ott imádó közö öreg zsidót kihurcoltak, hetvenöt kilométernyi gyalogutat tettek velük. A szerencsétlenek sorsáról nincs semmi hír. Mindenki, aki a román határon át akart menekülni, nagy összegeket volt kénytelen fizetni az orosz tiszteknek.

A hogy a világháborúba egyre beljebb megyünk, új és új csomópontok köré gyűlik a várakozó, izgatott közérdeklődés. Az elmúlt napokban Antwerpen volt ez az állomás, azután Przemysl. Most pedig: Varsó.

Az oroszoknak olesó galiciái győzelmei, mármarosai betörése után szinte meglepően áll a világ elébe ez az új helyzet. Galiciát már annyira a magukénak tudták, hogy Bobrinszki grófnak már attól fáj a feje: miként kell az iskoláztatást átoroszosítani. A mikor a kárpáti szorosokon átvezették magukat, az orosz győzelmeiket gyártó hírszolgálat azt jelentette: a cár csapatai megközelítették Budapestet és onnan Bécs felé fognak tartani. És mindezek után az oroszok kénytelenek Varsó előtt összedelőködni, a hol egyre jobban, hatalmas erővel nyomul előre a szövetséges német-osztrák-magyar sereg. Az orosz városokban megndult a menekülések árja, a mely nálunk viszatért az otthon medreibe; hivatalok csomagolnak, utra készülnék, sőt már Varsóban is kiadták az utasításokat arra az esetre, ha a szövetséges csapatok megközelítenék a várost.

Meg fogják közelíteni. Antwerpenre gondolunk, amely a földkeresség második legerősebb vára. Természeti előnyein, óriási áldozatokkal és a technika mesterei fortélyáival épített védőművein kívül hatalmas belga-angol sereg védte a németek ostroma ellen. És a németek leküzdötték a város felszabadítására küldött csapatot, azok heves ellenállása közben céltudatos biztossággal helyezték el a maguk negyvenkét centiméteresit, s mellettük munkába fogtak az osztrák-magyar motoros ütegek. Antwerpen a németeké lett, még mielőtt a vár védőserege egészen biztonságba jutott volna.

És a feltartózatlan, mindenre számító és mindent lebiró erő indul Varsó, az egykori Lengyelország fővárosa ellen. Ennek az erőnek utjában a cél biztos, legfőjebb az idő bizonytalan. Időjárás viszonyosságok, az ellenség vehemens támadásai, a taktika szükségszerű változásai eltolhatják a teljes siker időpontját. A kik azonban a németek harcait megfigyelhették, és a kik számításba veszik, hogy a német és osztrák-magyar seregek együttes offenzívája, összetett ereje és egységes taktikája a hatalmas orosz haddal szemben is milyen nagy előnyt jelent: azoknak nem lehet kétségük a felől, hogy Varsó rövidesen követni fogja Antwerpen sorsát.

És ez kétségen kívül forduló pontja lesz az oroszok elleni hadjáratnak, ép úgy, mint a hogy Antwerpen eleste a francia-belga-angol szövetségesek bukását jelenti. A szövetségesek egyike: a belga: nincs többé. Az angolokat az északi tengerhez jutott németek elválták a franciáktól. A franciák, a kik minden erőjük megfeszítésével, ádáz ellenállással feltartóztaták a németek előnyomulását, most elve fognak maradni. Varsó ostroma pedig az oroszok erejét törli meg.

Románia és Németország.

Bukarest: Carp volt miniszterelnök újságírók előtt a következőket jelentette ki:

— Feltétlenül meg vagyok győződve Németország győzelméről (Táviróda. Sajtóalbizottság engedélyével.)

Bukarest, Reif alezredes Vilmos császár sajátkezű levelével Sinajába érkezett és a levelet átadta Ferdinánd királynak. (Táviróda. Sajtóalbizottság engedélyével.)

Kopenhága. Orosz lapok jelentik Bukarestből, hogy a román tartalékosok demobilizálása megkezdődött. Casimir ügyvéd az antinazistikus Patria című újság szerkesztőjét le tartóztatták.

Orosz tartalékosok Bulgáriában.

Szaloniki. Az itteni kikötőbe vasárnap több gőzessel négyezer orosz tartalékos érkezett, akik miután a Dardanellák elzárása következtében csakis Bulgárián át mehetnek Oroszországba, kérték a Bolgár kormány engedélyét, hogy Bulgárián át mehessenek hazájukba.

Török vizekről visszahívott hajók.

Szofia, október 16. A Dnevnik Konstantinápolyból sürgőnyt kapott, mely szerint a Fekete-tengeren lévő angol és francia hajók kormányaitól távirati felhívást kaptak arra, hogy nyomban hagyják el a török vizeket és kikötőket.

Szent háboru az orosz ellen.

Berlin. A perzsa parlament elégtelennek jelentette ki az orosz kormány választását Perzsia követelésére. Perzsiában a papok a szent háborút prédikálják Oroszország ellen.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat: Előre 1. Vasárnap: D. u. Böském, operette, este: Huszárcsiny. Hétfő: A kis gróf. Kedd: Mihály pápa leánya, újdonság. Szerda: Mihály pápa leánya. Csütörtök: Vörös ördögök, új operett és kabaré. Péntek: Vörös ördögök és kabaré. Szombat: Vörös ördögök és kabaré.

* **Mihály pápa leánya,** Sas Ede színműve, lesz a legközelebbi újdonság; a darab a színpad előtt már könyvalakban is megjelent. — A kis gróf kerül hétfőn színpadra. A főbb szerepeket Rontay, Fülöp Irma, Bankóné, Dióssy, Járay, Gyézó, Várnay, stb. játsszák.

* **Senki leánya.** (Szenzációs premier az Apollóban.) A kinematográfia első csodás felindülésekor, amikor a kultúra új perspektívája nyílt meg a művelt világ előtt, akkor gyönyörködünk olyan grandiózus alkotásokban, mint amelyet ma este mutatott be az Apolló-színház. Ez a nagystílusú kép — Senki leánya — a vad természet s a kifinomult művészet ölekezése. Megrendítő dráma játszódik le az elhagyott lakatlan szigeten. A szabad természet, a vad sziget, a háborgó tenger, a haragvó tűzhányó s a csókos napsugár adják a keretet, melyek között nagy emberi érzések szövődnek megalázó cselekményre. Felejthetetlen látvány a dráma befejezése. A Senki leányának tudatlan boldogságára kiméletlen ökölcsepással sujt rá a sors. Eljött a hajó a férfiért, akit szeretett s aki gyermekét életre hívta. Csiszolatlan lelkében összeroppan az élet. Gyermekével felrohan a magas hegytetőre s beleveti magát a háborgó kráterbe. A hajó pedig elindul az élet partjai felé... A publikum, mely színlátásig megtölte az Apolló nézőterét, elragadással nézte végig a csodásan szép képet. Szombaton és vasárnap marad még műsoron a Senki leánya. 3

* **Nick Winter kalandja,** (Detektívláger az Urániában.) Hosszu szünet után tegnap ismét egy detektív-képpel kedveskedett a színház közönségének. Nem a tucattól való véres tragédiát, hanem egy izgalmasan érdekes bűnügyi történetet mutatott be. Nick Winter ki-

foghatatlan ügyessége és kiemélyessége jónak látszik összeállításba egy raffinált urt gasember cselekvésével. A gava'r meglopja barátját és minden módon eltereli magáról a gyanút, csak is olyan zseni, mint Nick Winter képes végre tetten érni és ártalmatlanná tenni a gazembert. A közönség feszült figyelemmel nézte a csodálatosan szép és érdekes képet, mely nemcsak a cselekmény kiválósága, de a szereplők, nagyszerű játéka és a kidolgozás művésziességével is hat.

* „Az édes angyal” az Uránia legközelebbi újdonsága.

Przemysl európa legfontosabb vára.

(Az erőd stratégiai sikerei.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 16.

Vogel Simon vezérőrnagy, aki a háború folyamán többször értékes véleményt mondott egyes harcterek stratégiai jelentőségéről, ma ismét hallatja szavát és Przemysl várának szerepét világítja meg a Pester Lloydban.

— Miután megállapítja, hogy a várak értékéről és jelentőségéről folyó sok évtizedes vita a várak előnyére és javára dönt el és rámutatva arra, hogy ime a francia várak mennyi ideig hátráltatják a németek előnyomulását így szól Przemyslről:

— Przemysl vára a galíciai harcúterén fényesen igazolta a hozzá fűzött reményeket.

— A vár, amely a San, mindkét partján ott épült, ahol a folyó éles kanyarral északra fordul, nemcsak az északi fontos San-völgyét zárja el így észak-keleti irányból előtörő ellenség elől, hanem Jaroslauat, az előerőddel egyetemben hatalmas hidőt alkot, amely már messziről ellensúlyozza a benyomulást. Akié Przemysl vára, azé a középső San völgy a Vyzocka folyó torkolatáig és fedezi továbbá a Krakóba vivő utakat és ennek révén a monarchia belsőjeiből odavezető közlekedést.

— Akármerről törjön is be az ellenség Közép-Galiciába, előnyomulásában Przemyslre kell bukkannia és kénytelen azt körülzárni, illetve ostromolni. Ezáltal azonban, amellet, hogy az ellenség előnyomulási törekvése meg van zavarva és hogy közvetlenül idő és erővesztése van, még közvetve az offenzívája is meggyengül.

— Ezek a körülmények eldöntik a vár helyi értékét, de kétségtelen az is, hogy saját csapataink operációit és harcait igen lényegesen befolyásolta. Még nem ismeretesek seregeink keletgalíciai stratégiai felvonulásának körülményei, de annyit már egész bizonyossággal megállapíthatunk, hogy Przemysl volt a kiinduló pontja és támasztéka a felvonulásnak és offenzívánknak. És az is bizonyos, hogy a második lembergi csata után a vár támogatta és tette lehetővé csapataink retabliozását a Santól nyugatra fekvő területen.

— Ha a főhadparancsnokság a második lembergi csata után azt az örömdetes jelentést adhatta ki, hogy egyes seregeink visszavonulását az ellenség csak kevéssé háborgathatta, akkor ezt csak azt tette lehetővé, hogy Przemysl vára erélyesen feltartóztatta az ellenséget.

— Hogy az oroszok is milyen sokra értékelték a várat, bizonyítja az, hogy meg sem kísérelték a tervszerű ostromot, hanem egyetlen erős rohamot intéztek ellene, hogy ezzel gyorsan birtokukba kerítsék és az ő részükre is fontos San területrészt megszerezzék. Ha ez sikerült volna nekik, akkor az oroszokat csak nagy idő és ember veszteség árán szoríthattuk volna ki a San mellől. Így azonban — hála a kitűnő erődöknek és a védősereg vitézségének

— az oroszok minden támadása összeomlott, retentő veszteségekkel végződött és az orosz halottakkal borított széles mezők jelölik ma már azt a helyet, ahol a várért harcoltak. Przemysl tehát nemcsak helyileg, de stratégiai-
lag és legfontosabb vára Európának.

Auffenberg várja a király hívó szavát.

(Nyilatkozik a rendelkezési állományba helyezett hadvezér. — A komarovi győzelem.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, október 16.

Egy fővárosi estilap munkatársa a stiriai Mitterdorfben beszélgetést folytatott a most folyamatosan lévő háború egyik érdekes, nemrég még aktív szereplőjével: Auffenberg Móric lovassági tábornokkal. A volt hadügyminiszter és volt hadseregparancsnok, akit a király nemrég rendelkezési állományba helyezett, régi barátjának Wernburg Leó bárónak a vendége és a stájer hegyek közt pihen ki a kadjarat fáradalmait és izgalmaikat.

A komarovi és zamoscei csaták diadalmas vezére, aki orosz háborunk első fázisában legmesszebb nyomult előre az ellenség földjén, a következőket mondotta:

— Hazajöttem és Őfelsége újabb rendelkezésig itthon is maradok. Megváltozott körülmények következtében állásomat a harcúteremással töltöttem be s nem tudhatom, mikor áll elő ismét az eset, hogy szükség lesz rám. Azt mondhatom, hogy *mihelyt hívnak, készségesen megyek.* Ez idő szerint nem maradhattam volna tovább, mert nagyon meghültem és egy könnyű vérhasrohamom is volt.

— Végtelen örömmel látom az újságokból, hogy az északi harcúterén most jól állunk. Remélem, hiszem, hogy a mi igazságunk végleg győzni is fog. Derék seregeink tiszteletre méltó bátorsággal küzdenek. *Mondhatom, hogy a hátaltalom vezetett magyar divízió emberei úgy harcoltak, mint az oroszok.* Iszen segítse őket továbbra is! Azonban lenézünk nem szabad az ellenséget. *Ebben a háborúban bizonyította be az orosz először, hogy jó katona és hogy seregeinek jó vezetői vannak.* Az orosz tűzérő elsöngy, szuronyrohamban azontán a mi embereink kiváló vitézsége révén *Büszkén mondok, hogy a komarovi csata fényes diadalunk volt.* Annál inkább válik dicsőségünkre, mert orosz tűzérősi terepen, lovassággal és gyalogsággal vívtuk ki. Ravaruskánál aztán olyan ellenséges túlsúllyal állottunk szemben, mely ez idő szerint lehetetlenné tette számunkra az előnyomulást. Mind a mellett a ravaruskai csata eredménye eldöntetlen maradt s az ellenség kiszámíthatatlan embervezetőségét szenvedett. *Az orosz csatavonalon négy méternyi magasságban feküdtek a hullák egymás fölött, úgy, hogyha az ellenség tűzvonalból akart lövöldözni, előbb meg kellett másznia hullákból emelkedő torlaszait.*

— A harcúterén való tartózkodásom alatt a kolera nem pusztított közöttünk. Csupán egy orosz faluban, melyet a mi huszárságunk szállott meg, találtunk kolera-betegeket. Ebhez a helységhez az oroszok nem mertek közeledni. Hogy a háborúnak mikor lesz vége, az kiszámíthatatlan. Mi nem fogunk engedni, ez bizonyos. Lehet azonban, hogy a küzdő ellenfelek táborában beálló kimerültség mégis siettetni fogja a háború végét.

— *Legyünk türelmesek,* — mondta kusuzóul a komarovi győző — *mindennek eljön az ideje.*

A szerb rablóterületen.

Bolyongások Zimonyban.

— A magyar-szerb határra küldött tudósítónktól. —

Zimony, október 15.

A vonat csak Zimony-Szállások nevű kis állomásig közlekedik. Onnét a kocsival járnak be Zimonyba a bennlakók. Igen ám, de kocsija csak annak van, aki nagy protekcióval szerezni tud, mert a háborúba ugyszólván minden lovat elvittek. Amikor délelőtt a kisállomásra megérkeztünk, a bokáig érő ragadós sárban valóságos ostromot intéztünk az ott álló három kocsii ellen. Azonban azokat már előre lefoglalták. Ott állottunk a vad idegenben: G. főhadnagyné, egy főhadnagy a szolgálójával, meg én. (G. főhadnagyné férje hétfőn sebesült meg s táviratilag hívták le Zimonyba. A huszonegyedik ütközetben kapott sebet.) Ama veszély előtt állottunk, hogy a nyolc kilométernyi utat gyalog kell megtennünk. De, hála a magyar vasutasok igaz emberséges érzésének, ez nem történt meg. Sallai József vasuti felügyelőnek a zimonyi állomáson hivatalos dolga volt és hajtányon (trezina) készült befelé. Bennünket is magával vitt. Az uton, még távolról, tompa ágyudübölgéseket hallottunk. A vasutasokat már egészen hidegen hagyja a háborús hangverseny. Monoton hangon konferálják be:

— Ez a miénk volt a 232. őrház mellől.

— Ez a szerbéké az Alava-hegyről.

A hajtány egy óra múlva a 232. számú őrházhoz ér. Tovább nem mehet, mert innen a zimonyi pályaudvarhoz, a pályatesten menni, életveszélyes. Az már lőtávolon belül van. A szerbök az Alava-hegyen levő figyelőállomásukról pontosan felfedezhetnék a hajtányt és mivel nem tudják, vajon nem hadiszolgálatot teljesít-e, föltétlenül rálőnének. A 232. számú őrházról gyalog megyünk be Zimonyba. Már a legelső utca tele van katonákkal és a tiszt nagy mapáról tart előadást a figyelő legénységnek. Az idő délelőtt gyönyörű verőfényes volt és a katonák derült arccal hallgatták az utasításokat. Ebben az utcában megszólított bennünket egy ház előtt sétáló katonai őr:

— Át kell menni a tulsó oldalra, mert ebben az épületben ragályos betegek fekszenek...

Azulán lassan bejutunk a város legbelsőbb területére. Ha nem is dörögnének az ágyúk szakadatlanul, akkor is tudnánk, hogy háborús területen vagyunk. Csaknem minden utcában katonák sorfala és nagy, földött tréncok sáskái, de folyton mozgó tábora. Bent vagyunk azon a területen, ahol a múlt hónapban a szerbök pünkösdi királyságának nyomai láthatók. A téren, ahol a Milleneum-émlék áll, nagy dáriádót esaptak a szerb tisztek több zimonyi szerb leánnyal. Durrogtak a pezsgős palackok, amelyek a feltört pinekből és üzletekből kerültek elő. De pár óra múlva már csak a nyomai voltak a duhajkodásnak. Amikor hírül hozták, hogy a mieink csufosan megverték a szerbeket, a berugott tisztek sapka és kard nélkül menekültek át Belgrádba. A mulató kedvű leányok is velük tartottak.

Az utcák sarkán, a jelző táblák fölött vakarás látható. A szerbök ugyanis nyomban új neveket pingáltak az utcasarkokra. A Glavnalica (főutca) Péter király nevére kapta, a mellette lévő pedig, amelyben a posta van, Prinz Györgye csábító nevével büszkélkedett. A Háromgalamb-utcát elkeresztelték Brajović tábornok-utciónak. Ezeket a feliratokat persze a mieink nyomban lekapták.

A Laudon-utcában érdekes házat találunk: Nedelkovic dr. pályatorvos zöld háza. A háztetőn futott be a gránát és a falakat kidübtette. Hogy le ne omoljon a járókelőkre, nagy gerendákkal támasztották alá. Nedelkovicnak az a „bűne“, hogy szerb létére nem akart a vendégszerelő belgrádi tisztekkel cimborálni. A róm. kat. templom teteje is megrongálódott. De egyébként Zimonyban igazán élénk, friss élet van. Nem igaz, hogy az utcák néptelenek, nem igaz, hogy a házak romokban hevernek. Sok félnék ember volt, aki elmenekült, de már visszajött. Az üzletek legnagyobb része nyitva van. Bondy Mátyás nagy üzlete zárva. — Elegáns üveg címtábláján golyók nyomai. A tulajdonosa Belgrádban van. A legelső napon kinevezték őt a szerbök városi tanácsosnak, de már másnap letartóztatták és Belgrádba szállították, mert jó magyarok bizonyult. Láttuk a házat Kotur polgármesteri titkárnak, akit a szerbök polgármesternek neveztek ki. Most ő is Belgrádban van. A Laudon utca sarkán érdekes háromnyelvű hirdetés olvasható. F. altábornagy arra figyelmezteti a lakosságot, hogy akinek házában fegyvert találnak, nyomban kivégzik. Aki a bujkáló komitációnak bármit ad, vagy a katonai felszereléseket megrongálja, szintén életével lakol.

Lassan leérünk a Dunaparra, a volt hajó-állomás mellé. A szerb gyalogsági fegyverek jól áthordanak ide, azonban a part még sincs elzárva. Aki nagyon szereti az életét, ne menjen oda. Pár pillanatig állottunk ott s a pompázó őrsi nap fényében sütkérező szerb fővárost figyeltük, amikor odalépett a kis nyári vendéglői bódé mögött levő fegyveres őr.

— Ha sokáig gukkeroznak az urak, kaphatnak néhány golyót. A szerbök nem szeretik, ha ideátról nagyon nézik őket, — mondta. Erre bevoaultunk a fabódéba és a kitört ablakon át néztük a sok tornyu Belgrádot. A Kalimegdán, amelyről otthon azt hiszik, hogy egyetlen vár, tisztán állott előttünk. A Kalimegdán Belgrád nyugati oldalán kisebb hegy, telve föld-erődítményekkel, ágyufedezékekkel, kaszárnyákkal. A földművelési hasonlatosak az aradi váréhoz. Igen erős földépitményei vannak s ez az oka, hogy a zimonyi ágyúk nem végezhetnek velük olyan gyorsan, mint a magyarországi kávéházi feldmáráll-leutnantok szeretnék. Az ostromló sereg azonban mindezzel tudja, hogy meddig hagyja szerb kézen a Kalimegdánt. Jól látni a város keleti oldalán levő nagy raktár romhalmazait és ettől jobbra a villamostelep megrongált tetőzetét. A főúton levő királyi várat, amely szintén megsérült, nem tudtam felfedezni a háztömegben. Jobbra túlünk látni a Topesider lombos fáit, amelyek alatt hat esztendővel ezelőtt melletttem haladt el Péter király, az akkor még pelyhedző állu Sándor trónörökösével. A király és a trónörökös részt vettek az augusztusvégi vasárnapi — bicikli-versenyen. (Az uralkodóház a korékpárversenyen — igazi balkáni kép.) Tisztán látható a Kalimegdán tövében az a hat-szögletű kőtorony, amely Dugonics Titusz nevére idézi föl. A kis tornyot a nagyképi szerbök így keresztelték el: Ne bojszoi (Ne félj!)

Vagy egy óra hosezáig szemléltük a felejtetetlen képet, miközben az ágyúk kölcsönösen üdvözölgették egymást. Azután a vasúthoz vezető szép allén Sallai felügyelő, Vég János, Szurovi József és Katona Lajos vasutasok kíséretében a zimonyi állomáshoz mentek ki. Az indóházhoz közel van a Pollák-féle fűrésztelep, amely elpusztult a harcok folyamán. A gránátok fölgujtották a telepet és földig leégett az épületek is. Csak a gyár kéménye maradt sértetlen. A telepen rabolni próbáltak a szerbök. A nagy vasszekrényt vasdoronggal dönggették — eredménytelenül. A Wertheim-szekrényben száz-huszezer korona értékű papírok, okmányok és készpénz volt.

A zimonyi állomás nyújtja a háborús képek egyik legszebbikét. A szerbök vagy két napig tanyáztak itt és a szó szoros értelmében fölforgattak mindent. A nagy épület maga szintén megrongálódott, azonban nem helyre-hazhatóanul. A főnök szobájában trónolt egy szerb tábornok. Az íróasztal fölött függött Tolnay Máv. elnökgazdát nagy arképe. A szerbök kivették a képet és a keretbe Péter király fotográfiáját helyezték. A gyorsáru podgyász helyiségben igen szép, finom bőröndök voltak. Puskatussal verték be, szuronynyal hasították föl. Gyerekjátékok szanaszét hevernek. — Ki tudja, melyik baba sir utánuk. A pénztárazobában levő Wertheim-szekrényt eredménytelenül foszegették, tördelték. A benne lévő pénzhez nem juthattak. A földre szórt vasuti jegyek szőnyeg gyanánt takarják be a szobát. Nagy fanyelű szerb nyárs-villa hever egy rakás pernye mellett; a katonák nyilván szalonnát süttöttek vele. Ott hevernek az üres pezsgős üvegek, ásványvizes flakók, pohár törmelések. Egy rosszul végződött ricsaj beszédes emlékei. Még a vasuti automatákat se hagyták békében. Az egyik szobában három automata hever a kövön kihalított vasoldalakkal. Mint a gyerek a babával, úgy tettek ezekkel a szerbök: milyen lehet a belseje? A figyelmeztető vastáblák darabokban hevernek; helyettük szerb feliratokat alkalmaztak. Érdekes a peron nagy vas órája. A számlap porcellánja összeszuszva, a fekete mutató 12 óra 7 percet mutat. Rémes éjszél, vagy tüzes dél volt amikor megnémult a gép. Érdekesek a sinek. Az egyik sín pár között nagy lyukat vágott a gránát és a nehéz vas-sín fölünkörökött.

Át akarunk menni a vámraktárba, hogy a hivatalos leltározást végző vasutiak tovább folytathassák a munkát.

— Veszélyes — szól a fegyveres őr.

Ugyanis az átjáró terület az indóház és a vámpület között szabadon áll (s Belgrádból tisztán látják, ha mi ott átvonulunk. A mintegy száz lépésnyi vonalat libasorban futva teszi meg a társaság. Így bizonytalanabb célpontok vagyunk. A vámraktár a legkülönösebb látvány most. A ládákat sorra feltörték Miklós cár cinkei. A földön ugyszólván mindenféle holmi hever, a héber imakönyvtől, a drága villany-óráig.

Azonban nemcsak a vasutnál raboltak, hanem egyes magánházaknál is. Több szerb katona például bement özvegy Hauserné gazdag volt vendéglősné házához.

— Hallottuk — mondták a vadak — hogy

itt sváb tisztek laktak. Adja ide ami utánuk itt maradt.

Az éltes hölgy odaadott néhány ruha darabot. A szerbek látták, hogy fél a hölgy.

— Ne féljen — szoltak — mink nem bántunk semmit, nem rabolunk mink úgy, mint a svábok. Csak egy pár emléket akarunk magunkkal vinni.

S ezzel levették özvegy Hauserné nyakáról az aranyláncot, kivették a gyémánt függőjét, lehúzták a gyűrűt. De ezek a károk megtérülnek. Ugyanis 1200 gazdag szerb család ment át a menekülő sereggel Belgrádba. Ezek vagyonát az állam lefoglalja és a károkat fedezi azokból.

Több órai itt tartózkodás után óvatosan haladunk vissza. Sok katona hever jó fedezékek mögött a puskája csövét Szerbia felé mereszgeti. A lövészárkokban mostanig sok volt a víz, de a hirtelen támadt jó idő már kezdi eltüntetni a rettenetes sarat is. A baka oda se hederit a dolognak. Az egyik azt mondja:

— Tizenkét óráig szakadó esőben állottam. No, gondoltam, most megdöglök. Pedig dehogyan. Beszemtelenkedtem a kórházba és megittam két csajka teát. Az úgy rendbehozott, hogy csuda.

Bármelyik katonánk, akivel csak beszéltem, telve volt lelkesedéssel és haroi vágygyal, biztos a győzelem.

A töltés alatt cammogunk a 282. számú órház felé, ahonnan majd a trezina visszaviaz bennünket Zimony-Szállásokig. Már alkonyodik, de az ágyuk nem hallgatnak. Az órház fölött hangzanak a mi ágyaink, pedig nem itt vannak. Minden esattanásra megrezenünk és a iülünkhöz kapunk. Minden lövésnek két esattanása van: amikor elsütik igen erős és néhány másodperc múlva, amikor leesik a gránát, kisebbet durran. Nagyon szépen megfigyelhetjük innen a gránátok nyomát. A szerb területen, mindig más és más helyen robbant föl a löveg. Szétpuffanásakor rozsdás vöröses nagy füst oszlop csap föl, hirdelve, hogy élünk és bűntetünk...

Átjöttem a Zimonytól nem messze fekvő szép, tiszta és gazdag I. községbe, ahol sok aradi ismerőssel találkoztam — egyenruhában. Hála Istennek, semmi bajuk sincs. A tisztí étközben naponta kétszer is találkoznak. Itt van K. A. iskolaigazgató, K. L. h. bankigazgató, K. E. dr. L. Gy. banklikár és S. L. dr. törvényszéki jegyzők, R. S. kereskedő és mások. A parancsnokunk H. S. százados, aki talpig katona, akiért tisztjei rajonganak a nem hiába. A legkomolyabb percekben is megtartotta higgadságát és biztos fölényvel ítélte meg a helyzetet; ezért tisztjei a belője vetett szent bizalommal fogadták az eseményeket.

Bolgár Lajos.

Felhívás Aradvármegye és Arad város közönségéhez. A halottak napjának közeledése alkalmából egy kéréssel fordulok a vármegye és a város nemesszivü közönségéhez. Kérem az, hogy a közönség az elhunyt hőzátartozóinak sírjára szánt koszorukat, virágokat az idén a Vörös Kereszt Egylet javára fordítandó pénzbeli adományokkal váltsa meg. Ezzel a legkegyeltesebb lélek sem sírti a halottak emlékét; viszont nemesebb célra most senki sem áldozhat, mint annak az egyletnek a céljaira, a mely a hazáért vérüket ontó katonáink ápolását látja el. Az adományokat az egylet pénztárába leendő juttatás végett címre kérem küldeni, Urbán Iván báró főispán.

A szerb lázalmok összeesküvői.

(A tárgyalás ötödik napja.)

Távirati tudósítás.

Szerajevó, október 16.

A trónörökös-pár gyilkosai bűnpörében ma a negyedik vádlott, *Cabrilovics*, folytatva vallomását azt állítja, hogy *Milanovicsot*, akinek dolgait ismerte, utópistának tartotta. Mindazonáltal megígérte neki, hogy összeköttetésbe lép vele. *Milanovics* azt is mondotta neki, hogy összeköttetésüket egy paraszt fogja közvetíteni, akit alkalomadtán hozzá fog küldeni. 1912 ben *Milovicsevics* paraszt jött hozzá azzal a kérdéssel, nincs-e valami beszerezni valója Sabácban *Milanovics* részére. Ha *Milovicsevics* azt állítja, hogy *Milanovics* és a vádlott között többször közvetített levélváltást, nem felel meg a valóságnak.

Közlük a vádlottal, hogy *Milanovics* Sabácban a bosnyák kémkedés központi irodáját vezette, amint ez a *Popovics* elleni kémkedési pör banjalukai tárgyalásánál kitűnt. Vádlott erről mit sem akar tudni. Az összeesküvőkkel való találkozásról azt mondja, hogy egy napon *Jovanovics* pópával kilovagolt. Az uton egyszerre csak meglátta *Milovicsevics* parasztot, aki köszönt neki és hozzá közeledett. Megkérdezte *Milovicsevics*ot, hova megy, aki erre azt mondotta, hogy őt két diák akarja felkeresni. Erre a vádlott valamilyen kifogással elvált a pópától és *Milovicsevics*sal ment. Egy hozótból *Princip* és *Grabes* jöttek vele szemben. Mivel vádlott tudta, hogy a trónörökös Boszniába jön, megkérdezte tőlük, nem-e terveznek valamit a trónörökös ellen. *Princip* erre azt mondta, hogy merényletet akarnak a trónörökös ellen elkövetni és megfnyegette vádlottat, hogy elpusztítja, ha nem hallgat.

Cabrilovics állítása szerint biztos volt abban, hogy *Princip* mögött forradalmi szervezet áll és hogy erős kezek vesznek részt ebben a tervben, mert különben nem tudtak volna bombákat szerezni.

Az elnök megkérdezi a vádlottat, hogy miért vallotta a vizsgálat folyamán azt, hogy mihelyt *Milovicsevics*ot látta, azonnal tudta, hogy a *Narodna Obrana* megbízásából jött és hogy ő hiven *Milovicsevics*nak adott szavához, azonnal pártfogásába vette a diákokat.

A vádlott azt feleli, hogy akkor félt *Princip*től, de nem tudja azt a felalutót megindokolni, mert hiszen úgy ő, mint *Princip* akkor már fogva voltak, és előbbi vallomása súlyosabb is, mint a mostani kitérő nyilatkozata. Azt sem tudja vádlott megmondani, hogy továbbra is mért maradt az összeesküvők pártján és hogy mért vonta bele ebbe az ügybe legjobb barátját, *Kerovicsot*.

A fegyvereket *Kerovics*nál az utóbbinak házában helyezték el, a hol hárman látták azokat. Mielőtt *Kerovics* házát elhagyták, *Princip* kérte vádlottat, adjon neki ajánlólevelet Tuzlába. A vádlott adott is, de tartalmára nem emlékszik.

Amidőn elébe teszik a vizsgálat folyamán tett vallomását, beismeri, hogy azt írta, hogy *Jovanovics* fogadja a levél átadóját szívesen és állapodjanak meg egymással.

Folyó évi július 2-án, a vádlott Tuzlában volt, ahol meglátogatta *Jovanovicsot* és megtudta, hogy a fegyverek Tuzlában vannak, a

honnan el fogja vinni. A kihallgatás folyamán vádlott megváltoztatja előbbi vallomását és azt mondja, hogy erre különben sem emlékszik, de mindenesetre az volt a szándéka, hogy ezt *Jovanovics*nak megmondja. Politikai meggyőződését illetőleg, autonomistának mondja magát. A *Narodna Obrana* jelentését nem olvasta és nem akar arról tudni, hogy ennek az egyesületnek hivatalos célján kívül titkos célja is van, tudniillik — a bosnyák forradalmat, az osztrák-magyar monarchia elleni háborút és Bosznia elszakítását keresztülvinni.

Még akkor sem akar erről a vádlott tudni, amikor erre vonatkozó hivatalos szerb átiratot tesznek a vádlott elő. Ugyancsak tagadja a vádlott, hogy a szerb kragujeváci egyesületet ismerné és azzal összeköttetésben lenne.

Nem hoznak koleragyánus sebesültet Aradra.

(Uj kórházat rendez be a katonaság.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 16.

Arad fel van oldva a kolera miatt elrendelt zár alól és ezért a hadvezetőség intézkedett, hogy a sebesültszállítások ismét megkezdődjenek Aradra. Az aradi állomásparancsnokság már értesítette a várost, hogy a közel jövőben a már meglévő tartalék-kórházakon kívül még néhány száz ágyra lesz szükség és ezért már meg is indultak a tárgyalások a kórházak berendezésére szükséges helyiségek kijelölése iránt. *Hegedüs* Ede alezredes állomásparancsnok előzékenységének bizonyítékaként, hogy nem él törvényadta jogával és nem fogadja hatalmi szóval a megfelelő helyeket, hanem békés egyetértésben óhajt a várossal közös meggyezésre jutni.

A helyzet most igen nehéz, mert habár a mostanig berendezett kórházak ezidőszentig ügyszólván üresek, mert a katonák nagy része gyógyultan távozott, vagy szabadságra vagy csapataikhoz mentek vissza, de a már bejelentett első transzportok megtöltik. A katonai hatóság ismét, felújította azt a régi gondolatot, hogy a Ferenc-téri polgári iskola lenne a legalkalmasabb, mert legközelebb van a köz-kórházhoz, ahol a gyorsan végrehajtandó műtétek számára megfelelő operációs tereket rendelkezésre áll.

A város vezetősége, hivatkozva a miniszteriumnak több ízben megismételt intelmeire, hogy az iskolákat csak a legvégső esetben rendezzék be kórházaknak, más megoldást keres.

— Ezt annál könnyebben megtehetjük — mondotta *Lócs* Rezső helyettes polgármester — mert a temesvári hadtestparancsnokság épen ma értesített arról, hogy Aradra többé koleragyánus sebesültek nem jönnek, mert valameennyit a határvárosokban tartják öt napi megfigyelés alatt. Ezzel a bölcs intézkedéssel szabaddá válik a honvédhuszár lakatanyában berendezett nagyszerű karantén, ahol 250 ember részére van hely. Járványkórházra se lesz ezek után szükség és így a *Benoid* gyár is felhasználható kórháznak. Azonban én a magam részéről nem látok semmi nehézséget sem abban, hogy például a kulturpalota nagyterméből csináljunk kórházat. Egyetemeket, sőt templomokat foglalnak le erre a szent célra. Ott van továbbá a vármegyeház nagyterme, ott vannak az egyesületek pompás helyiségei és ott vannak a szállodák nagy tánctermei. Azt hiszem, hogy meggyezésre jutunk a katonai hatósággal és gyermekeink tanítása nem fog megakadni.

Fut az utolsó orosz sereg magyar földről.

— Négyezer főnyi ellenség menekül Körösmezőn túl. — Szétszórt csapatok a máramarosi erdőkben. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Máramarossziget, október 16.

Az Aradi Közlöny első oldalán közöljük a hivatalos bejelentését annak, hogy a magyar földre betört — idáig számszerűt meg nem becsült, de kétségtelenül jelentékeny — orosz haderőknek már csak elenyésző kis, utolsó, sokszorosan megvert és Máramarosszigetről az ország határáig üldözött maradéka van még hazánkban. Négyezer emberre becsülik ezt az orosz csapatot, amely Körösmező táján menekülben van. Ez még valamennyire rendbe szedett csapat és ezen az utolsó maradékon kívül már csak elszórt, az erdőkben bujkáló kisebb szakaszok lehetnek az ellenségből magyar területen és ezek sem lesznek sokáig.

A toronyánál kivert ellenség üldözése már galíciai területen folyik és az oroszok, akik itt a stanislaui vasut és a magyar határ felé eső utolsó állomásánál Rafailovánál szenvedtek vereséget, futásban vannak Violona felé. A magyarországi orosz betörésekkel ezzel körülbelül leszámoltak csapataink.

Az utolsó nagy csata az oroszokkal Máramarosban tegnap volt Rahónál. A visszavonuló oroszok ugyanis több helyen szenvedett vereségük után a Tisza völgyében gyűltek össze, hogy elérhessék a jablonicai szorosokat. Rahónál történt a gyülekezés és hogy a futó csapatok lélegzethez jussanak, az oroszok a völgyben eláncolták magukat. Előőrseink kiküldték az oroszok elhelyezkedését és a beszerzett hírek alapján seregünk, amelyet egy altábornagy vezetett, tegnap reggel megtámadta az ellenséget és gyilkos harc után, amelyben az oroszok egy része elpusztult, visszavetette őket még az éjszaka Bilinen túlra. Rahó ezzel újra a kezünkbe jutott.

Csapataink három oszlopban vonultak Rahónál az ellenség ellen. Centrumunk Terebes-Fehérpataknál kezdte meg az előrenyomulást, jobbszárnyunk Kaszó mögül, balszárnyunk pedig Tiszabogdányon keresztül igyekezett Rahó felé, amelyet ilyenformán három oldalról vettek körül katonáink. A harci láztól égő csapatokat talán még jobban izgatta és tüzelte az ellenség ellen az a rettenetes kép, amely utjukban eléjük tárult. A visszavonuló oroszok dühükben és szégyenteljes futásuk keserűségében már nem kimélték semmit. Azokat a községeket, amelyeket a betörés alkalmával megkimélték, most menekülésük közben a legbrutálisabb embertelenséggel pusztították el. A középületeket, iskolákat kivétel nélkül felgyújtották, vagy lerombolták és nem kimélték az apró falusi viskókat sem. Elpusztított, kozák vadsággal feldúlt helyeken haladtak előre üldöző csapataink és érthető elkeseredéssel, bosszualló hévvel vetették magukat az ellenségre.

Az első összecsapás Terebesen túl történt, ahol a centrum elővédje orosz előőrre bukkant és az ellenséget rövid tűzharc után megfutamtotta. Dél tájban a teljes erővel előrenyomuló és harcban kifejlődött csapataink elérték a kitűzött pozíciókat és Rahótól mintegy nyolc kilométernyire Berlebas községben állapodtak meg.

Tüzérségünk gyorsan felvonult és az orosz hadállásokat uraló kedvező pozícióból kezdték meg a tüzelést. Az ellenséges tüzérség igyekezett viszonzni a tüzet, de a srappellek alig tettek kárt csapatainkban, ellenben a mi tüzéreink egy óra hosszat tartó tüzérségi harcban nemcsak az orosz ágyukat hallgat-

tatták el több helyen, hanem pusztító srappellzapporral fedezékeikből kiűzték és fokozatos visszavonulásra kényszerítették az ellenséges gyalogságot is.

Az oroszok kivonultak Rahóból és a községen túl — nyilván már előzetesen kiválasztott és elkészített erős fedezékek mögött állottak föl. A mi csapataink is előbbre vonultak, hogy újabb pozíciókból kezdjék meg a harcot. Ismét tüzérségünk végzett fényes munkát. Több órán keresztül pusztító hatással folyt a tüzérség akciója. Az oroszok lövészárkaikban rettenetes keresztűzbe kerültek, a védelmükre hivatott orosz ágyuk pedig kénytelenek voltak beszüntetni a tüzelést a mi gránátjaink romboló hatása következtében. Már alkonyodott, amikor a csapatainkat vezénylő altábornagy berlebasi hadiszállására jelentés ment arról, hogy az oroszok ellentállása teljesen megtört, tüzérségük jórészt elnémult, gyalogsági tüzelésük is gyengült.

Még az est beállta előtt szuronyrohamra vezényelték katonáinkat, akik mindent elsöprő erővel, megsemmisítő lendülettel csaptak le az ellenségre, amely vad futásban hagyta el állásait. Üldözése szakadatlanul tartott és hajnalig egészen Bilin községig követték a fölbojlott sorban menekülő ellenséget katonáink.

Az oroszok minden pozíciójukban igen súlyos veszteségeket szenvedtek, különösen Rahónál hagytak hátra nagyszámu halottat és sebesültet. Csapataink sok fegyvert, gépfegyvert és több ágyut is zsákmányoltak. Az üldözött ellenségnek csak egy része tudott együtt maradni. Igen sok kisebb csapat és magányos katona az erdőkbe futott és ott bolyongva igyekezik túljutni a határon. Az elszórt menekülőket felkutatására és összefogdosására erős őrszolgálatot küldtek ki minden irányban. Az orosz főcsapat menekülése Körösmező felé történik, de még kérdéses, hogy ott megkísérelik-e az újabb ellentállást, vagy pedig gyöngeségük tudatában a teljesen megsemmisítő vereséget elkrülve át lépik a határt.

Győztes csapataink hangulata nagyszerű. Veszteségünk csekély. Az időjárás kedvező.

Hős aradi katonaiszt halála. A most dúló háború történetében, amely tevé van legendás hőstettekkel, a magyar katona áll első helyen. Az önfeláldozó, a hazaszeretettel eltelelt vitéz, akinek legnagyobb hibájul rója fel a vele szemben álló ellenség, hogy — túlságosan hős. Sebet kap, mert a mellét mutatja az ellenségnek. Sebet kap és tovább rohan előre, újból megsebesül, de míg össze nem esik, addig a fegyvert le nem teszi, addig a lelkesedése ki nem alszik. Ilyen hőst sirat most egy tekintélyes aradi család. Holló Imre elhunytával. A 28 éves tartalékos hadnagy, aki a déli harctéren csatázott, szeptember közepén sebesült meg egy ütközetben. Gyorsan bekötöztette a sebet és máris vitte a katonáit előre, az ellenségre. Egy szerb srappell azonban kiűztte a fényes kardot a kezéből. Újabb súlyos sebesüléssel került haza Aradra, ahol a leg gondosabb ápolással sem tudták megmenteni. A bátor tiszt, aki a polgári életben a Holló testvérek cég belfagya volt, négy heti szenvedés után meghalt. Halála, ifjú életének elmúlása általános és őszinte részvétet keltett. Özvegye és két gyermeke kivül ölkelő rokonság is sirtja. Steiner József és Steiner Jenő műépítészek sógorukat gyászolják az elhunytban. Temetése vasárnap délelőtt tíz és fél órakor lesz.

A meghódított Antwerpenben.

(Az ostrom borzalmai. — A belgák ör vendenek a békességnek.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 16.

A Berliner Tageblatt haditudósítója az elsők között volt, akik engedélyt kaptak az elfoglalt Antwerpen meglátogatására. A haditudósító így számol be a belgáktól elvett erős városban látottakról:

— Háboruban gyorsan váltakoznak a nyomor és a nyugalom képei. Október negyedikén, mikor először láttam újra Mechelint, üres volt a város, elhagyták polgárai. Legalább is a legtöbb lakos megszökött, vagy elbújt a pincékben és csak igen kevesen merészkedtek a napvilágra. Alig egy hét és Mechelmben már megint élénk a forgalom. A foglalkozás nélküli férfiak, gyermekek és öreg asszonyok figyelmét semmi sem kerüli el, ami ehhez a háborúhoz tartozik és teherkoosi, kerékpár tábort, sőt, tábort konyha, minden érdeklőket. A bémészködők különben minden reggel egyuttal koldulók is és pontosan megjelennek, hogy a német katonáktól meleg kenyeret, frissen főtt ételt kapjanak.

Az utóbbi napokban az Antwerpenbe vezető úton csak német csapatokkal lehet találkozni. Ma az úton más élet volt, de egyuttal sokkal tarkább is. Lovak, automobilon, lovasok és mély barázdát vágó teherkoosik mellett apró talicskák is keresnek maguknak utat. Butort, ruhát, egy kávémasinát, husvágót, szent képet, gyermekágyat, tolnak rajtok, Házi jószág, amellyel az Antwerpen környéki parasztok a városba menekültek, amelyről azt hífték, hogy ott biztonságot találnak. Menekültek, és nem sokat gondoskodva magukkal vitték azt a sok fura jószágot. Alig, hogy megtudták, hogy Antwerpen körüli falvakban már nem hullanak a gránátok, megkezdődött a visszavándorlás Antwerpenből.

A csendes levegőben fekete füstfelhők szállnak fel a nedves, szürke októberi égre. Az égő petroleum füstje, amely az óriási tartályokból szállt ki, amelyeket a belgák gyújtottak fel Antwerpenben, mielőtt teladták a várost. Még jó ideig kell gyalogolnunk a Scheide mellett. Előbb a Waelhem erődhöz, Antwerpen leg-erősebb erődjéhez vezetett az út és ezt le kellett rombolni. A kilátó tornyon, amely hatalmas haranghoz hasonlított, volt egy nyílás, mintha orra lenne a haragnak. A torony most alaposul ki van tépve a földből. A mi ágyunk tették ezt. A páncélszálló, amely a nehéz belga ágyukat tartja, mindenütt megrepesztett. Már semmit sem takar, már semmit sem rejt. A múlt héten még láttam, hogy ennél az erődnél miként pukkadtak szét a srappellek. Ma már csak a föltűrt, az átfurt, a felhányt és megint elsimitott földet látom, nem hallom a csatazajt, pihennek már az elesett belga és német katonák a sáncokban. A kazamaták falain még olyan képeket találok, amelyek a mi német katonáinknak egyenruháját ábrázolják. A belga katonák megtanulhatták, hogy melyik a német gyalogos, melyik a német tengerész, míg végre személyesen is megismerkedhettek velük.

A bombázás Antwerpenben csak kevés kárt okozott. Drága épület nem rongálódott meg, könnyen helyre lehet mindent állítani. Ami leégett, az szénróégett. Sok ház, amelynek le van rombolva a frontja, már augusztus elején kapta ezeket a sebeket, amikor az antwerpeniek fanatizmusa olyan sok német javat

pusztított el. Nem egykönnyen lehet most Antwerpenbe utazni, mert a hidak, amelyek egykor a széles országutakról bevezettek a városba, fel vannak robbantva. A mellékutakat drótlabirintusokkal, szöges dróttal elbarrikádozták. Felfordított kocsik, levágott fák, kősziklák, vasúti talpfák, összetört fűveg, szóval mindent, ami lovat, automobilkereket és a katona lábát megsebezheti és feltarthatja, összehordtak. Antwerpen környéke szörnyen el van pusztítva. A várharchoz szabad terület kell. Erdőket vágta ki és a halott fák száma Antwerpen körül ezerszer nagyobb, mint a halott embereké. Azt hittük, hogy a rakodóparton a német hajósvállalatok raktárait romokban találjuk. Azt mondták Brüsszelben, hogy a kikötőkben horgonyzó német hajókat dinamittal elpusztították. Ugy látom, hogy csak a gépek használhatatlanok.

Az antwerpeniek, akik itt maradtak, négy napot töltöttek a pincékben. Nem látták a napvilágot, mert az utcára szülő nyílásokat homokzsákokkal betöltötték. Azt hitték, hogy így nem talál rájuk a gránát. Azonban a lakosságnak csak igen kis része merészelte, hogy pincelakó legyen, mert Antwerpen 400,000 lakosából alig maradt 20,000 ember a városban. Ezt nekem egy öreg polgár mesélte, aki elmondta azt is, hogy az antwerpeniek éjjel-nappal imádkoztak és könyörögtek, hogy távolítsák el felőlük a pusztító bombázás, ami aztán meg is történt. Négy nap múlva jött a felszabadítás.

Az antwerpenieket oly hirtelen lepte meg, hogy némelyikük majdnem elvesztette az eszét. A mult hétig ugyanis, csak olyan újságot szabadott kinyomtatni, amely a szövetséges seregek fényes győzelméről tudott mesélni. Egyszerre aztán a várparancsnok felszólította a lakosságot, hogy helyezkedjék biztonságba a német gránátok elől. Még az előbbi pillanatban azt hitték az antwerpeniek, hogy győznek. Őrült pánik, esztelen menekvés, az ész felmondta a szolgálatot, a józanság megszűnt: ez volt a következmény. A gyerekeségig fokozták a polgárság lelkesedését, amely úgy viselkedett a mult héten, mint a berugott és épen így garázdokodott is. Az operaház falain olyan plakátokat láttam, amelyek német léghajókat ábrázolnak. Ezek az ábrák ép olyan együgyűek voltak, mint azok a képek, amelyek a kazamatákban a német katonákat ábrázolták. Ezekkel a képekkel figyelmeztették az antwerpenieket, hogy minden jó hazafinak le kell lőni az ilyen repülőgépet.

Az a néhány ember, aki itt maradt és nem bujt el, ma délután kijött az utcára, az első utja a városháztérre vezetett, ahová egyelőre az összes katonai hatóságok behurcolkodtak. Nagyon rövid idő alatt élénk és színes lett a kép, gyorsan megtalálták egymást a német katonák és a flamand kispolgárok. Nem is csodálkoznak, hogy milyen jól megértik egymást, hiszen nyelvük nagyon hasonló. Az antwerpeni igen jól tudta kalauzolni a németet, aki egy jó pohár sörre és egy finom szivarra vágyott. Csakhamar el is tűnt köztük a távolság, amelyet a bizalom váltott fel és ez a kávéházakban gyorsan növének is indult. A városháztéri kávéházak már mind kinyitottak. Megelégedetten élvezték a mieink a pihenést a tegnapi bevonulás után. A belga uralmat felváltó német uralom gyorsabban és sokkal szeledebben foglalt talajt, mint ahogy az hittük.

— Hála Isten, nyugtunk van — mondták a városháztér előtt az antwerpeniek.

— Visszahívhatjuk már az elmenekült barátainkat és rokonainkat? — kérdezték.

És ha azt mondják nekik, hogy már nincs mitől félniük, már el is hiszik. Belga foglyok és német katonák háborus történeteket mesélnek egymásnak, ép úgy, mintha vadászkalandokról lenne szó. Egy belga katona elmondja, hogy hét évig dolgozott a Krupp

gyárban. Erre egy német katona lekajja fejéről a sapkáját, a bélés alá nyúl és kivessz belőle vastag, sötét szivart, a zsebkésével levágja a végét és sajátkezűleg a belgaszájába nyomja a szivart és így szól:

— Na, nu steck dir eine ins Gesicht!

Ostendét is elfoglalták a németek.

(Az elhárított francia átkarolás. — Bombát dobtak Joffre tábornok főhadiszállására. — Anglia ellen készül a német hadvezetőség.)

Távirati tudósítás.

Berlin, október 16.

Antwerpen gyors bevételének igazi jelentőségét csak a háborúnak később megírandó története domboríthatja ki kellőképpen, most csak az események pillanatnyi egymásutánjára gyakorolt befolyását figyelhetjük meg a sikeres és megsemmisítő ostromnak. Kétségtelen, hogy Antwerpen védelmezőit elismerés illeti meg, mert elszántan, körültekintően és kitartással végezték feladatukat. A védelmi terveket kitűnően dolgozták ki, a védő csapatok pedig olykor heroikusan harcoltak. A német tüzérség bizony csak véres és elkeseredett harcok után tudta elfoglalni az ostromhoz szükséges pozíciókat. Természetes, hogy viszont a német ostromló sereg parancsnokának az ostrom sikere érdekében a nehéz ostromágyuk számára sziklaszilárd és védősereg semmiféle kitérésével, cselével veszélybe nem sodorható helyről kellett gondoskodnia az erdők előtti terepen. Hogy ezt a célt elérje, számtalanszor kellett visszavernie a belga-angol seregeket, amelyek minden véres vereség ellenére és újból újra megkisérelték a kirohanásokat. Amikor végre a védősereg teljesen összeroppant, akkor vonulhatott föl a nehéz tüzérség és ekkor már a negyvenkettős mozsaraknak és az osztrák-magyar motoros ágyuknak rövid időre volt szükségük, hogy Antwerpen, a föld kerekességének nagyság tekintetében a második erősgét összelőjjék és megadásra kényszerítsék.

Antwerpen elesett és ezzel Joffre tábornoknak, a kétségtelenül buzgó francia fővezérnek egész haditerve összcsozlott. Joffre nagy biztonsággal számított arra, hogy Antwerpen sikeresen lehet védelmezni mindaddig, amíg a francia balszárny átkaroló mozdulatait végrehajthatja. A győzelmeskedő francia balszárny azután felszabadította volna az ostromzár alól Antwerpen is. Ezt kellett megakadályozni és ezért kapott Kluck tábornok a német jobbszárny parancsnoka gyors egymásutánban jelentékeny értesítéseket a németek centrumából. Teljes hadtesteket vetettek hihetetlen gyorsasággal a németek jobbszárnyukra és amellet az alaposan meggyengített centrum is szilárdan, bámulatosan tartotta magát a franciák folytonos támadásaival szemben. A német főhadvezetőség elérte célját az egész vonalon, mert minden tekintetben keresztül tudta húzni a francia fővezér számításait.

Hogy Antwerpen bevételé mennyire meglepte az entente hadvezetőit arra jellemzően mutat rá az a körülmény, hogy három nappal a város elfoglalása előtt még Antwerpen védői nagyon ridegen elutasították Beseler tábornok megadásra felszólító tutárját. A szerencsétlen város ennek a magacs hitnek köszönheti, hogy a német ágyuk tüze a város belső részeit is elérte. Ma már nem titok, hogy az angolok követelték a város végsőkig erőszakolt védelmezését. Az angolok ezúttal ismét nagyon különös szövetségeslátszának bizonyultak. Fölüldezték Antwerpen városát, hogy az odaküldött angol seregcsapatokat megmenthessék, elszállíthassák. Azonban csalódtak a

számításukban, mert Antwerpen olyan gyorsan került német kézre, hogy a védősereg angol csapatainak egyrésze már nem menekülhetett: fogságba került, elpusztult, vagy hollandi földre futva letette a fegyvert.

Antwerpen elfoglalásának a francia földön harcoló német seregek élmezési vonala minden irányban biztosítva van, fontos vasúti csomópont került német kézre és olyan újabb hadműveletekre nyílik lehetőség, amelyek a háboru újabb fázisát jelentik. Ostende ma jelentett elfoglalása újabb támpont ehhez a hadművelethez, amely az Anglia elleni intenzív harcot jelenti és amely még sok meglepetést szerezhet Németország ellenségeinek.

Ostende német kézen.

Berlin: A nagy főhadiszállásról jelentik: Csapatunk é hó 14-én Brüggat, 15-én Ostendét szállították meg. Franciáknak Reimstól északnyugatra intézett heves támadásait visszautasítottuk. Francia hivatalos tudósításokban azt jelentik, hogy a harsvonal különböző helyein így Verdun Berry au Baonál Reimstól északnyugatra látható előhaladást tettek. Ezek a hírek egyáltalán nem felelnek meg a valóságnak. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Német diadal a Vogézekben.

Bécs, október 16. A Zeit jelenti Strassburgból: A Vogézek valamennyi magaslatát a németek megszállták. Miután a franciák teljesen vissza vannak vetve Balfortba, a Vogézekben járó vasutak ismét megkezdték a üzemot.

Bomba a francia főhadiszálláson

London: Poincaré elnöknek, Joffre tábornoknál tett látogatásánál a főhadiszálláson egy német aeroplán bombákat dobott le. A bombák Poincaré és Joffre közelében estek le. A német aeroplánt üldözték és lelőtték. (Sajtóalbizottság engedélyével. Táviróda)

Portugál segítség a Franciáknak.

Berlin: A Telegraf lisszaboni jelentése szerint az általános mozgósítás küszöbön áll.

Lisszabon. Jövő héten lesz az a kongresszus, amely határoz afelett, hogy küldjön-e Portugália Franciáországba expedíciós hadsereget. A nép ellenzi ezt. (Sajtóalbizottság engedélyével. Táviróda.)

A belga király és hadserege.

Amszterdam, október 16. A Rotterdamische Courant jelenti: Menekülő ostendei jelentése szerint a belga hadsereget hajóra szállították. Nem katonáknak megtagadták az átszállítást.

London. Albert belga király a hadseregnél akar maradni. A királyné elhatározta, hogy nem hagyja el férjét. (Sajtóalbizottság engedélyével. Táviróda.)

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappali)	— 307
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	
mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — 151
Nyomda	— — — — — 151

H I R E K.

Csanádmegye főispánja a harcba megy

(A méltóságos tartalékos huszárfőhadnagy —
Bucsu a tisztikartól)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Makó, október 16.

Markovits Manó dr. Csanádmegye főispánja elhatározta, hogy most, miután megyéjében a Vörös kereszt működését szervezte és megindította, szintén hadbavonul és — miután a belügyminiszternél a hivatalából való távozást bejelentette — a 2. (debreceni) huszárezredhez vonul be, mint tartalékos főhadnagy.

Markovits főispán tegnap a csanádmegyei közigazgatási bizottsági ülésén elbucszott a vármegyétől. A referensek javaslatai után emelkedett szólásra Markovits Manó dr. főispán és bejelentette, hogy katonai szolgálatát teljesítendő, átadja hivatalát az alispánnak.

— Látja, — ugymond — hogy minden kardforgató emberre szüksége van a hazának és mivel megszűntek azok a munkálatok, amelyek eddig az ő felmentését indokolták, jelentkezett katonai szolgálatra. Eddig nem tudta mérlegelni, nem lesz-e itthon nagyobb szükség a munkájára, most azonban, hogy a mozgósítás le van bonyolítva, úgy érzi, hogy neki is a harmezőn van a helye.

Megnyugvással hagyja itt méltóságát, mert tudja, hogy a vármegyei tisztikar, mint a vármegye közönsége, épp úgy mint eddig, teljes erejével fog résztvenni abban a munkában, amit a háboru mindnyájunkra kivetett.

Ha az Uristen megsegít és ismét elfoglalom székeket — így végezte szavait — meg vagyok győződve, hogy a vármegye ép oly bizalommal fog működésében támogatni, mint azt eddig tették, de ha másképp rendelkezne, abban a tudatban maradok a csatatéren, hogy igyekeztem kötelességemnek eleget tenni.

A főispán szavait a bizottság tagjai éljénnyel fogadták, majd Návay Tamás emelkedett szólásra, hogy a vármegye nevében meleg szavakkal elbucszozzék a főispántól. Kívánta, hogy minél előbb babérokkal ékesítve jöjjön ide vissza, ahol tárt karokkal várják mindnyájan és szívből fakadó istenhozzádot mondott a mielőbbi viszontlátásra.

— Meghalt az olasz külügyminiszter. Rómából jelentik: San Giuliano márkai külügyminiszter ma délután két órakor meghalt. A külügyminiszter néhány nap óta betegeskedett. Rosszul léte állandóan fokozódott, míg ma beállt a krízis és a halál. Az elhunyt San Giuliano márkait, akit már Aehrenthalhoz és most Berchtold grófhhoz a legjobb viszony fűzött, a monarchiával való jóbarátság legnagyobb hívei közé tartozott Olaszországban. Ez év tavaszán az abbáziai diplomata-entrevuen beszélte meg a márkai utoljára Berchtolddal a két állam nagyfentosságú külpolitikai állásfoglalásait.

— Adományok. A hadbavonultak családjai részére a polgármesteri hivatalba ma a következő adományok érkeztek: Heinrich Sándor 14 k. 18 f. (beszállásolásért kapott megtérítés.) Ékszárt adtak Tszkár Mihályné (Mácsa) 2 gyűrű, 1 arany brosche, 1 pár függő. Reichenberg Ede 1 aranygyűrű.

— Nyugalomba készül a nagyváradi tábla elnöke? Nagyváradról jelentik: Megbízható forrásból nyert értesülés szerint, Gajzágó Béla dr., a nagyváradi királyi ítélőtábla elnöke beadta az igazságügyi miniszterhez nyugdíjazási kérelmét. A táblaelnököt erre a lépésre megrongált egészségi állapota készítette. Gajzágó Béla dr. már régebben szabadságot vett magának s távolmaradt hivatalától. A szabadságidő lejártával sem nyerte vissza egészségét, úgy, hogy ismét hat heti pihenést kellett igénybe vennie. A második szabadságidő leteltével sem foglalhatta el hivatalát — amelyet távollétében Imrik Péter dr. tanácselnök töltött be — és így elhatározta, hogy nyugalomba vonul.

Mély sajnálattal értesül Arad jogászvilága a táblaelnök nyugalmalépéséről. Aradra kevéssel kinevezése után látogatott el az új táblaelnök és az itt töltött napok alatt teljesen megnyerte az aradi jogászvilág szimpátiáját. Gajzágó Béla mintegy két esztendeje van Nagyváradon. Báró Szentkeresztly Zsigmond távozása után nevezték ki diszes állásába. Sok szeretettel és lelkesedéssel vette át a nagyváradi tábla vezetését és úgy a bírói kar, mint az egész jogászvilág, de a jogkereső közönség is jótékonyan érezte, hogy Szentkeresztly Zsigmondnak méltó utóda akadt Gajzágó Béla személyében. Az ügyvédi kar a maga működésében hathatós támogatóra talált benne s előzenységét különösen a nagyváradi bíróság kihelyezésekor dokumentálta a bírósággal szemben. Egészségi állapota azonban a széleskörű tevékenységben meggátolta. Ugyilátszik, a táblaelnök érezte, hogy nagyváradi működése nem tart sok ideig s ezért családját nem is költöztette Nagyváradra s ő maga is szállodában lakott. Gajzágó Béla rendkívüli kedveltségnek és bizalomnak örvend az igazságügyi miniszteriumban s ezért bírósági körökben arról beszélnek, hogy kérni fogják Gajzágó Bélát, vonja vissza nyugdíjazási kérelmét és maradjon meg állásában.

— Aradi diákok levele a harcoló tanárhoz. Az aradi felső kereskedelmi iskola népszerű tanárját Kepes Ármint, aki épen szeptemberben kezdte volna meg a női felső kereskedelmi igazgatását, szintén fegyverbe szólította a király behívó parancsa. Hetek óta a déli határon táborozik az aradi igazgató-tanár és volt tanítványai, akik hiányát érzik, látják az iskolában, kedves levélben keresték föl. A felső kereskedelmi iskola volt II. a) osztályának növendékei ezeket írták a táborba a hadnaggyá lett tanárjuknak:

Szeretett Tanár Urunk! Most, amikor a mi szeretett hazánk veszélyben van, mikor mindenkinek gondolata és figyelme a haza sorsán csügg, mikor Istenhez fohászkodunk a magyar fegyverek győzelmeért, ebben a pillanatban szeretve tisztelt Tanár Ur jut eszünkben, aki nekünk nemcsak szavakban, hanem tettleg is megmutatta, hogy a haza mindennek előtt. Bármennyire fáj is nekünk, hogy az utolsó évet a Tanár ur nélkül vagyunk kénytelenek elvégezni, mégis büszkén gondolunk arra, hogy ebben a titáni harcban a mi tanár urunk is részt vett. Örömmel halljuk, hogy sértetlenül folytatja a vitézi harcot és mindnyájunk imádsága ezzel végződik „Isten add, hogy tanár ur ép egészségben térjen vissza.” II. a) osztály.

— Orvosi és kórházi eszközök szállítása a hadseregnek. Az aradi Kereskedelmi és Ipar-kamara ezton is tudomására hozza az érdekeltségnek, hogy a hadsereg számára szükséges orvosi és kórházi eszközök jogyzéke a kamarai irodában megtekinthetők.

— Hósapkát az aradi népfőlkelőknek. Az aradi népfőlkelő honvédek zászlóalj olyan helyen táborozik, ahol már beköszöntött a tél. A zászlóalj egyik századára, a tizedikre I. István hadnagy visel gondot. Azért írjuk így, mert nem csupán parancsnoka a századnak, hanem gondviselője minden egyes emberének. Épen a szerető gondoskodás indította arra, hogy az Aradi Közlöny útján az aradi közönséghez forduljon hósapkákért, keztükért.

— Nagy szükség volna legalább is annyira, hogy az állandóan nehéz, szolgálatban levők legyenek ezzel ellátva. Ez körülbelül százötven ember. Azonban nagy köszönettel veszünk bármennyit is. Meleg alsóruhája van a legénységnek és az kitűnő. A hósapkára és keztükre azonban sürgős szükség lenne, mert itt ma reggel óta 40-50 centiméteres hó van és még többre is van kilátás. Nagy a hó, hideg van, de azért oda se nézünk neki. A legénység kitűnően bírja az időjárás viszontagságait, valamint egyebet is, ha a sors úgy hozza magával. Amidőn aradi bajtársaim (nem nevezhetem meg őket) szívélyes üdvözlését tolmácsolom, azzal a nyugodt lelkiismerettel zárom soraimat, hogy derék embereim ügye jó kezekben lesz.

Akik szívesen küldenek hósapkát és keztüköt az aradi népfőlkelőknek, címezze küldeményüket a Hadsegélyző hivatalba (Budapest Váci-u. 38.) és jelöljék meg a küldeményen, hogy azt a 2. népfőlkelő gyalogezred 10. századának szánták.

— Párnák a sebesülteknek. A galsai, világi leányok és asszonyok a háboru kitörése óta szorgalmas, dolgos kézzel készítettek párnákat és párnahuzatokat a sebesültek részére és ezeket a párnákat Világos földesurója, Bohus Lajosné báróné — aki a szép és hasznos munkára serkentette, buzdította a falusiakat — juttatta el a sebesült kórházakhoz. A Fischer Eliz-palota árvaházában létesített sebesült kórház vezetősége nevében Baross Zsigáné és Vésárhelyi Janka, az aradi Vöröskereszt egyesület elnöknője a világi asszonyok ötven huzattal ellátott párnájáért, az aradi honvédlaktanyában levő sebesült kórház vezetői: gróf Breda Viktorné, Csernovits Diodorné, Rónay Jánosné és Rónay Dóra pedig a világi és galsai nők készítette 240 párnáért, hozzávaló áthuzatért és 10 lepedőért fejezték ki köszönetüket.

— Halálozások. Uray József csomaközi református lelkész, a nagyvárosi ref. egyházmegye volt tanácsbírája 75 ik évében, három napi súlyos szenvedés után, október hó 10-én meghalt. Az elhunytban Uray József aradi törvényszéki bíró édesapját gyászolja.

Poppé Sándorné született Erbeszkern Katalin október 15-én 47 éves korában Aradon elhunyt. Temetése szombaton délután fél háromkor lesz Aulich Lajos-utca 8. számú házból. Halálát férje, gyermekei és nagy rokonság gyászolja.

— Eljegyzés. Illés Ilonkát, Illés Albert leányát Menyházáról eljegyezte Josefovits Sándor Aradról. (Mindon külön értesítés helyett.)

— Ugyvédi irodák b. figyelmébe. A m. kir. Igazságügyminisztérium 9900—1913. I. M. sz. rendeletében előírt és kötelező négyféle végrehajtási nyomtatvány kapható az Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdájában.

— Vidékiek bármily megbízással a Messenger-Boy vállalatához bizalommal fordulhatnak. Deák Ferenc-utca 8. Telefon 816.

— **Aradmegye közgyűlése.** A háborus időkben csak kis érdeklődés előzi meg Aradmegye rendes őszi közgyűlését, amelyet október 26-án délelőtt 9 órára hívott össze *Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán.* A közgyűlésen megválasztják a közigazgatási bizottság új tagjait, azonkívül az eddigi tárgysorozat szerint 119 ügyet tárgyalnak.

— **A sebesültek uszonnája.** Már megemlékeztünk arról, hogy a Kossuth-utcai honvédlaktanyában berendezett kórház sebesültjeinek a kórház közelében lakó aradi hölgyek — mindennap más-más — uszonnával kedveskednek. A kórház sebesültjei jelenleg kétszázötvenheten vannak. Az uszonnát gyűjtők most azt kéri, hogy mennél többben járuljanak hozzá az uszonnákhoz. A hozzájárulás csak 35-40 naponként esik mindenkire és így a megterhelés nem elviselhetetlen. A felhívásra való válaszokat a havi adományok megjelölésével kéri Kossuth-utca 26. sz. alá „Névtelen szervezők” címre mielőbb beküldeni.

— **Köszönet.** *Fürst János* a sebesült tiestek részére több urí ember hazafisága által létesített kórház részére 10 üveg finom bort volt szíves küldeni. Fogadja ezért a kórházkezelőségnek őszinte köszönetét.

— **A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Aruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhető. Különös nagy raktár van iskola-táskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben.** 1989

— **Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe:** *Nyomtatványokat* a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legizélesebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrovidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 16.

A háboru hosszantartóságával egyuttal a drágas gabonáinak felszínén maradását jelenti. Minthogy pedig az árakat ez idő szerint az állandó rendkívüli logyaszítás irányítja, bizonytalan, hogy a szükséglet nagysága, amelynek arányában az árak ugyazólván folytatólagosan emelkednek, mennyire fogja még felszoktatni az árakat.

Eladásra került:	
Buza	38.—
Rizs	27.—
Arpa	17.—18.—
Zsö	21.—
Ó-tengeri	18.—

Új-tengeri morzsolva 10 koronától 12 koronáig.

Csöves tengeri 14 korona per 200 kg.

Az árak száz kilogrammonként koronákban értendők.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1914. évi október 17-én:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

E l ő r e.

Látványos alkalmi énekes színjáték 5 képen. Írta: Gábor Andor. Rendező: Dellé Lajos.

Kezdete este 1/8 órákor.

Fog-Krém
KALODONT
Szájviz

9401

NYILTÉR.*

Özv. **Holló Imréné** és gyermekei **Juliska, Aranka** és az alulírott rokonok megtört szívvel tudatják, hogy forrón szeretett férj és apa

Holló Imre,

Holló Testvérek cég tagja, tartalékos honvéd hadnagy,

életének 28-ik évében, a szerb harctéren szerzett sebeitől négy heti szenvedés után f. hó 16-án d. e. 10^{1/2} órákor meghalt.

Temetése folyó hó 18-án, vasárnap délelőtt 10 és fél órákor lesz Szent Pál-utca 11. számú halottas házból.

Nyugodjék békében.

Arad, 1914. október hó.

Özv. **Husseri Manóné**, édesanyja. Özv. **Wolfner Ilésné**, nagyanyja. **Holló Dániel**, **Holló Frigyes**, **Holló Zoltán**, **Holló Erzsike**, testvérei. **Steiner Jakab** és neje, anyósa, apósa. **Solti Lajos** és neje, **Steiner József** és neje, **Steiner Nándor** és neje, **Steiner Antal** és neje, **Dr. Friedmann Jacques** és neje, **Poppo Mór** és neje, **Steiner Akos**, **Steiner Jónó**, sógorai és sógornói. 3326

Limbeck János és fia első m. kir. szab. ércokporsó gyára és temetés rendező vállalata.

Poppé Sándor a saját, ugyazintén az alulírottak nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja forrón szeretett drága jó hitvese, illetve gyermek, testvér, sógornó és rokon

Poppé Sándorné

szül. Erbeszkern Katalinnak,

folyó évi október hó 15-én déli 12 órákor, életének 47-ik, zavartalan boldog házasságának 25-ik évében, hosszas szenvedés után történt jobbláttra szenderültét.

A megboldogult drága halott földi maradványai október hó 17-én d. u. 1/8 órákor fogtak **Aulich Lajos-utca 8/a.** számú házban a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszonteltetni és a felső temetőben lévő családi sírkertben az örök nyugalomnak átadatni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért október hó 19-én d. e. 10 órákor fog a főt. minorita-tyúk szentegyházában az egk **Urának** bemutatni.

Pihenése esöndes, emlékezete legyen áldott!

Arad, 1914. október hó 15-én.

Erbeszkern János és neje szül. **Bagi Julianna**, szülőt. **Eisenmagon Mikály** és neje szül. **Erbeszkern Lujza**, **Erbeszkern János**, **Erbeszkern Mariaka**, **Édger Károly** és neje szül. **Erbeszkern Borbála**, **Krajcsovics József** és neje szül. **Erbeszkern Anna**, **Szántó József** és neje szül. **Erbeszkern Gizella**, özv. **Barász Gusztávné** szül. **Erbeszkern Juliska**, **Erbeszkern Béla** és neje, **Véllx Károly** és neje szül. **Erbeszkern Mel**, **Erbeszkern Sándor** és neje, **Bartó Antal** és neje szül. **Erbeszkern Jolán**, testvérei és sógorai. **Poppé Károly** és neje, **Poppé Ferenc**, **Poppé Albert** és neje, özv. **Czenczinger Ferencné**, **Herzog György** és neje, **Nagy János** és neje, özv. **Fabianecz Ferencné**, özv. **Szlavkovszky Károlyné**, sógorai és sógornói. **Erbeszkern Katalin**, unokanővére, nemkülönben számos más rokonai, jóbarát és ismerősök nevében is. 41

* Az ezen rovat alatt közlöttökért nem vállalunk felelősséget.

APOLLO

SZÍNHÁZ.

Október 17. és 18-án
szombat, vasárnap

Háborus aktualitások

Legújabb eredeti felvételek.

Az amerikai filmgyár szenzációs esodamüvel!

Senki leánya

Regényes filmjáték 4 felvonásban.

Főszereplő:

MISS MARY PICKFORD.

3987

Magyar Királyi Államvasutak Üzletvezetősége Arad.

28489—914. I. szám.

Versenyfoglalási hirdetmény

pályafentartási fák és kerítési anyagok szállítása iránt.

A Magyar Királyi Államvasutak aradi üzletvezetősége a saját, valamint a felkötődő nagyváradi üzletvezetőség vonalainak szükségleteinek fedezésére 1915., esetleg 1916. és 1917.-évben szükséges pályafentartási fák és kerítési anyagok, u. m.:

- 2,5 m³ tölgyfa deszka,
- 105 m³ tölgyfa palló,
- 281 m³ különféle faragott tölgyfa,
- 700 db kerítési oszlop tölgyfa,
- 1700 db kerítési sűrítési léc,
- 800 fm. kerítési rud 50 m/m. átmérőjű,
- 7500 fm. kerítési rud 80 m/m. átmérőjű,
- 38 m³ tölgy eszika,
- 228 „ jegenyefenyő deszka,
- 48 „ lucfenyő deszka,
- 8 „ erdei fenyő deszka,
- 11 „ szemcszetlen deszka,
- 116 „ faragott jegénye fenyőfa,
- 270 „ metszett jegénye fenyőfa,
- 157 „ metszett puha léc,
- 358 „ jegenyefenyő palló,
- 81 „ lucfenyő palló,
- 128 „ szemcszetlen jegenyefenyő palló,
- 24 „ puhaszálfa,
- 2800 db szél-deszka,
- 108.000 db fedőszindely 47 cm. hosszú,
- 7750 db kerítési sűrítési léc,
- 14790 fm. kerítési rud 80 m/m. átm.,
- 6468 fm. kerítési rud 150 m/m. átm.

A szállításra vonatkozó részletes feltételeket magában foglaló ajánlati felhívás és ajánlati űrlapok a Magyar Királyi Államvasutak aradi üzletvezetőségénél díjmentesen egy példányban megszerezhető és a Magyar Királyi Államvasutak igazgatóságánál és üzletvezetőségénél megtekinthetők. Ugyancsak az említett hivataloknál tekinthetők meg a hivatalos órák alatt a szállításra vonatkozó általános és különleges feltételek is, mely utóbbiak a Magyar Királyi Államvasutak igazgatóságának budapesti nyomtatványtárából megszerezhetők.

Az általános feltételek ára 50, a különlegeseké pedig 80 fillér darabonként, melyhez postaszállítás esetén bérmentesítésre 20 fillér is beküldendő a nevezett hivatalhoz.

Az ívenként 1 koronás magyar okmánybélyeggel ellátott ajánlatok és ugyanannyi okmánybélyeggel ellátott ajánlati felhívások ezen külcimmal „Ajánlat a 28489—914. számú pályázati hirdetményben kiírt pályafentartási fák szállítására” 1914. évi október hó 24-ik napjának déli 12 óráig a Magyar Királyi Államvasutak aradi üzletvezetősége általános osztályának főnökéhez benyújtandók, vagy postán beküldendők.

Fentírt napon déli 12 órakor a Magyar Királyi Államvasutak aradi üzletvezetőségénél az ajánlatok fel fognak bontatni, mely alkalmal az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiségek értékének megfelelő 5% készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban 1914. október hó 23-ik napjának déli 12 órájáig az aradi üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál leteendő, esetleg posta útján oda beküldendő.

Arad, 1914. évi szeptember hóban.

17

z üzletvezetőség.

22581—1914. kh.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. Belügyministerium 61869—II—89. szám alatt kelt intézkedésvényével jóváhagyott 12657—884. sz. szabályrendelete alapján azon ház és telek tulajdonosokat kiknek házuk előtt a járda, kövezet, vagy asfalt burkolattal ellátva nincsen, felhívom hogy telkük előtt a gyalogjárót 1. évi november hó 30-ig terjedő idő alatt 1¹/₂ méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homok réteggel akként láttassák el, hogy a vízlefolyó árok, vagy folyóka felé 5 cm-nyel ésszel bírjon.

Köteles továbbá a ház-, telektulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízlevezető árkok és háza utca vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előírt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülömben köteles ezen vízlevezető árkokon keresztül a kocsi bejáratnál hidat építeni és azt folyton jókarban tartani.

Kik ezen rendelkezésnek eleget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető költségére hivatalból fog eszközöltetni.

Tekintve, hogy a Maros vizállása, apadásnak indult, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerkessék be, mert azon szerkészes védekezés, hogy a homok állás a magas vizállás miatt nem eszközölhető, figyelembe vétetni nem fog.

Arad, 1914. szeptember 14.

Green Nándor
főkapitány.

727—1914. g. sz.

Árverési hirdetmény

Arad sz. kir. város gazdasági széke az eddig Kliss István által bérrelt Gulyadűlő 648/9 sz. a. 5 hold területnek bérbeadása iránt folyó év október hó 19-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár: 49 korona holdanként és évenként.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapírokban.

Az árverésen részt venni csakis szóbeli ajánlatokkal lehet.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1914. évi október hó 12-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Használt ólom
megvételre kerestetik.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca-pora-televe fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó osztrákkal minők a tüdővész, a merevgörös, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyszeti gyára **ARAD.**

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORE“ szót is csatoltam. — Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Doré Crème“

felírás látható. Ara 1 tégelynek 1 korona. Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy-tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring Lajos és Wojtek Kálmán urak gyógyszertárába, valamint Wojtek és Weisz, Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogeriájában. 10

APRÓ HIRDETÉSEK

ALKALMAZÁST NYER.

Szerényebb igényű
gazdaasszonyt vagy hávezetőnőt,
ki a főzést is vállalja, keresek fa-
lura. Cím a kiadóhivatalban. 5297

Konfektio és rőfös szakmában
járta fiatal kereskedő segéd azon-
nali belépésre kerestetik. Cím a
kiadóhivatalban. 5295

ALKALMAZÁST KERES.

27 éves urnő
több éves bizonyítvánnyal, csakis
tisztességes hávezetőnői állást
keres. Cím P. Ilona Arad, György-
utca 80. 5292

KIADÓ LAKÁS.

A város legszebb helyén
4 szobás kiválóan tiszta modern
uri lakás májusig, esetleg továbbra
is kiadó. Cím a kiadóhivatalban.
5324

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Kóser libahus
naponta frissen, tisztán kezelve
kapható legolcsóbban Szabadság-
tér 17., földszint 7. 5314

Kövésbé használt
jó állapotban levő kályha meg-
vételre kerestetik. Ajánlatok a
kiadóhivatalba kéretnek.

KÜLÖNFÉLE.

Bevonulók figyelmébe.
Egyenruhákat gyorsan és jutányo-
nyosan készit Braun Miksa
egyenruha és férfiszabó üzlete Deák
Ferenc-utca 40. szám. 5285

Költözők
figyelmébe!

Villamos világítási berende-
zéseket csillárokkal együtt,
kedvező feltételek mellett
szerel és szállit 3321

Koch Dániel
Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Tüzifa
legolcsóbb árban, - legjobb
minőségben beszerezhető

Dózsa Tüzifatelepen
Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857. 5091

Figyelem.

Ajánlom a nagyközön-
ség szíves figyelmébe

Deák Ferenc-utca 31. szám
alatt levő

uri szabó üzletemet,

ahol legdivatosabb sza-
bással készítek legdiva-
tosabb férföltönyöket,
legjutányosabban. Elvél-
lelők átalakítást és tisz-
títást is. Ruhavasalás
csak 1 K 20. Fazon-
öltönyt, jó hozzávaló-
val, 24 koronáért el-
készítek. Szíves part-
fogást kérek, kiváló tisz-
telettel 5315

Lóvi Dezső, uri
szabó.

5694-1914. pm.

Hirdetmény.

Az 1914. évre érvényes legutóbb
adót fizetők névjegyzékét az 1886.
évi XXI. t. cz. 28 § a értelmében
f. év október hó 15-től október
hó 30-ig terjedő 15 napra a város-
háza I. emeletén levő hivatalos
helyiségben közszemlére ki-
teszem annak, hogy abba bárki bete-
kinthet s ellene a közszemlére
kitétel ideje alatt az állandó hírló
választmányához címzett hivata-
lomba henyújtott írásbeli fellebe-
zéssel élhet.

Arad, 1914. október 15. én.

Varjassy
polgármester.

Kalmár József
villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242 Telefon 242

Ajánlja

költözők figyelmébe:

villamos világítási berendezéseket,
villamos csengő- és telefon be-
rendezéseket s minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villamos csillárokat, villamos fő-
zőedényeket, villamos vasalókat,
villamos hajszűrő vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
mos cikkeket.

15219-1914. kb. sz.

Kérelmem.

A katonai behívások folytán
az önkéntes tűzoltó kar működő
tagjainak száma csökkent. No-
nagy esetleges tűzvész esetén
szükséges erő hiánya követke-
ztében a város közönségének va-
gyona és élete veszélyeztetve le-
gyen, azon kérelemmel fordulok
Arad város hazafias közönségéhez,
hogy tiz esetben a tűzoltóságot
munkájában támogatni és az ol-
tásnál segédkezni szíveskedjék.

Green
főkapitány.

Keresek

elszámolásra egy fiatalabb ügyes
keresetény

Vendégloást,

kinek felesége tiszta és jó főzőnő,
megfelelő óvadékkal, azonnali be-
lépésre. Családnélküliek elsőbbség-
ben részesülnek.

Mohilla Antal
tulajdonos, Piski.

698-1914. g. sz.

Arverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
eszké sz. eddig Nagy János által
birelt Gyulafelelő 348. sz. 10 hold
52 □-l területnek bérbevétele iránt
folyó év október hó 19-én d. s.
10 órakor árverést tart.

Kiáltási ár: 60 korona hol-
danként és évenként.

Bírságpénztől mentendő a kikiál-
tási ár 10%-a készpénzben vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt venni csakis
szóbeli ajánlatokkal lehet.

Az árverési feltételek a gasda-
sági tanácsnok urnál az árverést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági

székének 1914. évi október hó
12-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Segnaggyobb
fűtőanyag
megtakarítás!

A városi mérnöki hivatalban ki-
próbált

kettős fűtőkályhák
és kettős füstcsövekkel
érhető el.

Megállapítottam ugyanis, hogy ezen
kályhák és füstcsövek használata-
nál a fűtőanyag fele megtakarítható

Patent a.

Kettős füstcsövek állandóan rak-
táron vannak és igen olcsók. —
2. sz. (kis szobára) 6 korona.
3. sz. 8 korona. 6 sz. 20 korona
Egyedül 1124

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott
szivattyú készítő

Arad, Rákóczi-utca 27.

Tek. Hönig Ottó urnak, Arad.

A kipróbált kályha- és fűtőcső
jól bevált, mer' igen nagy fűtő-
anyag megtakarítása mellett arány-
lag igen rövid idő alatt, több me-
leget ad mint az eddig használt
kályha. Aradi Ipartestület.

A szépségépolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasz-
tásai lme ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőese
Rozsnyay Serail erémje.

Minékettő kipróbált jó hatású készít-
mény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fil-
lér. 1 tégely orém 1 korona

Szines araporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lilá,
testezin, sárga, barna Színházi vagy este
kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható: 1845

**Rozsnyay Mátyás gyógy-
szeriárában Arad, Szabadság-tér.**